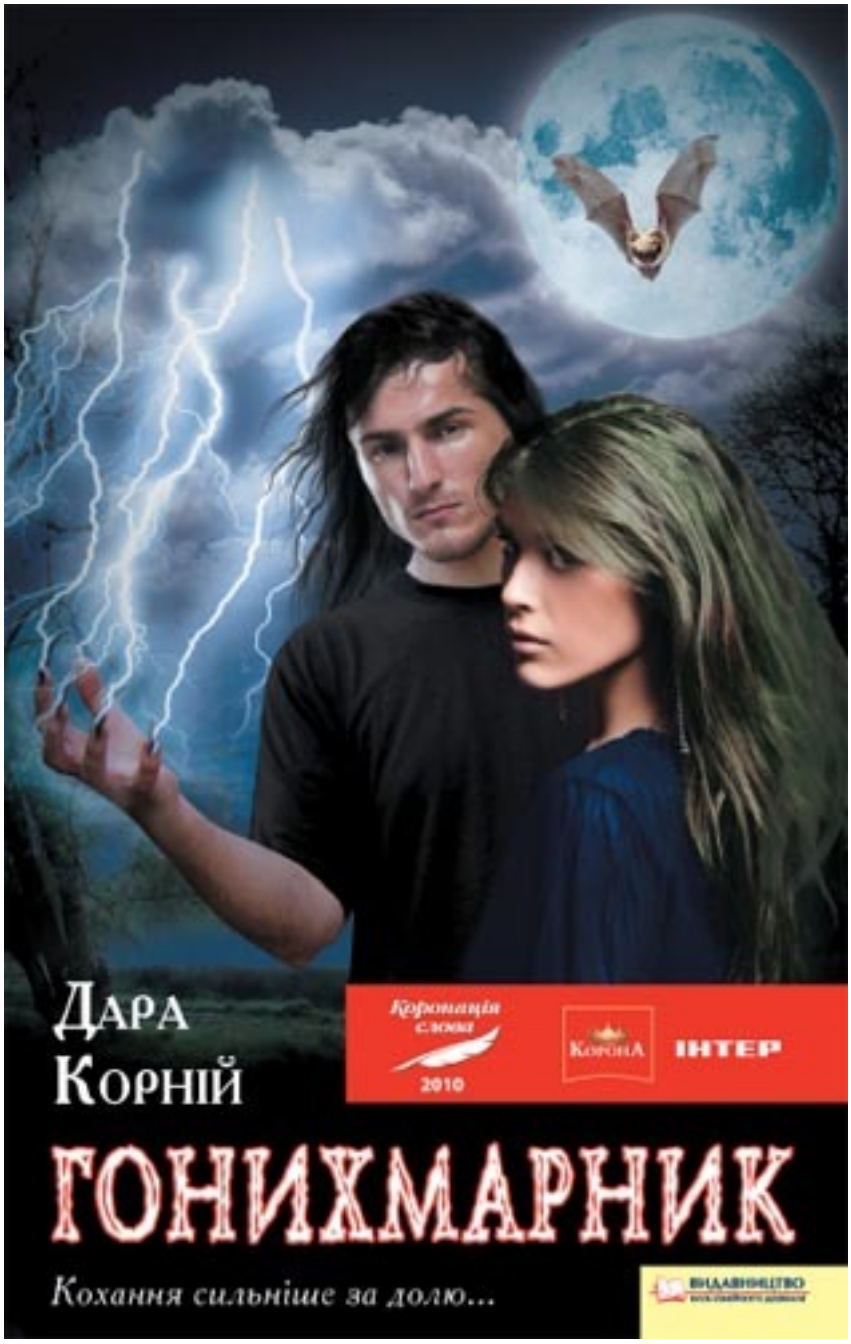
Дара
Корній
Коронація слова
2010
Корона
ІНТЕР
ГОНИХМАРНИК
Кохання сильніше за долю...
ВИДАВНИЦТВО

Дара Корній

Гонихмарник

Текст предоставлен правообладателем
http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=7155327
Гонихмарник: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»; Харків; 2011
ISBN 978-966-14-1759-4

Аннотация

У життя Аліни вриваються чари, яким вона не здатна протистояти, і кревний ворог Градобур – заклинач дощу. Щоб перервалася нарешті низка нещасть, що переслідують уже кілька поколінь її родину, потрібна жертва! Невже героїня покладе на вівтар вистраждане кохання до дивного юнака у чорному, що зветься Кажан?

Цей роман для тих, хто хоче взяти кілька уроків справжньої української магії та любить мандрувати по дахах!

Содержание

Передмова 7
Розділ I 8
1. Аліна 10
2. Пошматоване небо 16
3. Той, що носить чорне 22
4. Мама 27
Розділ II 33
1. Гонихмарник 35
2. Дводушник 43
3. Кривий танець 50
Конец ознакомительного фрагмента. 52

Дара Корній
Гонихмарник

«Коронація слова» створює для вас нову хвилю української літератури – яскраву, різножанрову, захопливу, – яка є дзеркалом сьогодення і скарбом для майбутніх поколінь.

Юрій Логуш, *Голова Правління ЗАТ «Крафт Фудз Україна», ініціатор проекту*

Всеукраїнський конкурс романів, кіносценаріїв та п’єс «Коронація слова» був заснований за підтримки бренду найпопулярнішого українського шоколаду «Корона».

Головна мета конкурсу – сприяння розвитку новітньої української культури.

Література, кіно і театр обрані не випадково, адже саме ці жанри є стратегічними жанрами культури, що формують і визначають зрілість нації.

Метою конкурсу та його завданням є пошук нових імен, видання найкращих романів, стимулювання й підтримка сучасного літературного процесу, кіно й театру, і як наслідок – наповнення українського ринку повнокровною конкурентоспроможною літературою, а кіно й театру – якісними українськими фільмами й п’єсами.

www.korona.ua

Передмова

У прадавні часи, коли волхви ще тільки писали «Велесову книгу», українці поклонялися цілому сонму Богів, чисельність яких, за різними джерелами, складала понад 70 осіб. І кожному робота малася. Перун, Сварог, ДажБог, Купайло, Ярило, Овсеня, Желі… Охороняли, надихали, лікували, урожай зберігали, про напад ворогів попереджали, з породіллями тужилися, мертвим спокій дарували.

Та найбільше шанували наші пращури Сварога, Бога неба, заліза, ковальства і шлюбу. «Могутен наш Сварог… А поза Сварогом не маємо нічого, лише смерть». О, непростий то був Бог! Тайну велику мав! «Бо се є тайна велика: яко Сварог є Перуном і Світовидом. А ті два (Перун і Світовид) перебувають у Сварозі»… Отаке-то! Перун, Бог блискавки і грому – частина єства Сварога. І сам по собі – сила силенна. Саме Перуновому втіленню Сварога поклонялися наші пращури фанатично й віддано. Вірили: Перун обертає колесо життя, бо він… «Світ пішов од тіла Перуна, сонце утворилося з лику його, зоря – від уст, місяць – від грудей, дощ – від сліз, небо – від черепа його, каміння – від костей, вода – від крові, ліси й трави – від волосся, хмари – від мозку, вітер – його подих, грім – слово, а блискавки і зорі – його погляд…» А ще вірили, що Блискавка – то фалос Перуна, що блискавично запліднює Землю. А як раптом гроза – так то Перун б'ється з дивами та бісами, яких надсилають Чорнобог, Мара та інші злі сили. Ім'ям Перуна клялися наші пращури при укладанні угод. Святе ім'я. Непорушне.

У 988 році у Києві під час прийняття християнства за наказом князя Володимира знищили капище Перуна та інших богів, а ритуальний священий дуб Перуна спиляли і кинули в Дніпро.

І… що? Все? Потонула могутня сила, що віками живила народ? Не лишила й краплі дощової від своєї величі? Не простягнула до нас через віки й павутинки, не проросла новими легендами, віруваннями?

Народна пам'ять не коротка. І ось уже нові легенди розповідають про силу тих, хто здатен розігнати хмари, влаштувати бурю, пролити дощ і вдарити блискавкою. Про тих, кому могутній Перун передав свою силу і велич. Чи вони самі забрали ту силу у нього. І гріхи. І страхи. І долю. І павутиння злих сил, які оповили кожного, хто наважився керувати дощами, громами і блискавками. Бо ті сміливці вже не боги! Просто люди. Люди з двома душами. Дводушники. Вони сьогодні ходять поміж нас.

Треба мати дуже прозорливе, дуже українське серце, щоби побачити дводушників. Дара Корній – побачила. І не втаїла від нас, читачів, історію, у якій реальне життя переплелося з містикою українських легенд так логічно, що не повірити у це просто неможливо. Бо ми теж – частина легенд майбутнього, де не буде комп'ютерів і високих технологій, а тільки Людина, Любов і боротьба між Добром і Злом. Саме про Любов, про боротьбу між Добром і Злом роман Дари Корній «Гонихмарник». Ви читатимете, а над вами витатиме легкий вітерець справжньої української магії…

Люко Дашвар

Розділ І

Розділ І

1. Аліна

Вже надходить ніч, заснуло місто,
Ти стоїш одна біля вікна
І тремтять на шибах краплі чисті,
Ти на себе дивишся з-за шкла…
Костянтин Москалець

Аліна любила вдаватися до провокацій. Це означало бути недосконалою (для світу), потайною (для однолітків) та незрозумілою (для батьків). Навіть у рідній Художній Академії серед диваків, якими вважає цей світ майже усіх художників, вона залишалася дивовижею, білою вороною. Ні, чорною вороною серед білих ворон. Їй подобалося дратувати незнайомих людей, дражнити батьків та знайомих. Ходити по лезу бритви, робити речі завше на грані…

У такий спосіб вона випробовувала себе на міцність. Правда, світові здавалося, ніби це Аліна його випробовує. Дівчина могла вдягнути національний стрій, а на ноги футбольні бутси, або перефарбувати волосся в салатовий колір чи постригтися налисо. Вона це робить мимоволі – просто сьогодні такий настрій, саме такий. І всенький світ до цього начебто не має ані жодного стосунку. Ну, хіба що трішечки.

Аліна частенько впадає в різні крайнощі. Захоплюється макраме й оригамі, витинанкою, має другий розряд зі стрільби з малокаліберної гвинтівки, знає напам'ять всього «Кобзаря» Шевченка й шаленіє від Гомера та Жака Лакана. Вона закінчила курси крою та шиття, курси екстрасенсів, деякий час ходила на курси гри на гітарі, й, на жаль, не знайшла у Львові курсів гри на тромбіті.

Тато вважає, що він її розуміє. Виправдовує всі доньчині вчинки, навіть найбезглуздіші. Тому завжди беззастережно підтримує кожне захоплення. Можливо, у часи молодості, коли соцреалізм був єдино «визнаним» і можливим творчим методом, він не зміг розкритися повністю. Із соцреаліста стати монументалістом – невелика честь для художника. Василь Петрович завжди був заслабким для того, щоб перестрибнути через рамці соцреалізму. Комфорт і пільги спілчанського членства пересилювали потяг до правдивого джерела натхнення. І саме тому він давав своїй єдиній донечці стільки волі й простору. Все це списувалось не на розбещеність чи свавільність юної душі, а на прояв неабиякого таланту. Траплялось, що його погляди на виховання доньки не співпадали з поглядами мами Ірини. Через це подружжя періодично сварилось. Коли дружина погрожувала розлученням, Василь завжди здавався, однак тихцем все-таки допомагав донечці.

Коли Аліні було три роки, тато застав її за «маляням», так вона називала малювання. У випадково залишеній на письмовому столі «Енциклопедії мистецтва» дівчинка завзято й натхненно виводила власні шедеври. Замість розгніватись, татко навпаки відчув гордість: у його дівчинки неабиякий талант і пречудовий смак. Вимальовувала вона свої «шедеври» не абиде, а поряд із «Данаєю» Рембрандта та «Жінками в саду» Моне. Ці жахливі каракулі він береже й досі як найдорожчу сімейну реліквію.

Мама. З нею Аліні нелегко, як і мамі з Аліною. Як це терпіти та приймати вічну імпульсивність доньки й так звані творчі заскоки майбутнього генія? Нізащо! Ось недавно Аліна перекроїла новісінькі штори у спальні батьків на спідницю та маринарку. Але розсердило маму Ірину найдужче не те, що гардини зіпсовані, а те, що сталося це пізно ввечері. Бо серед ночі не підеш купувати нові. «Як це на ніч вікна залишати «розхристаними»? Що про нас люди подумають!» Ага, четвертий поверх, навпроти ніяких будинків, лише сквер зі старими

тополями, хоча ні – ще зорі на небі та місяць уповні. Мама навіть відмовилася спати у спальні й постелила собі в батьковому кабінеті на розкладному кріслі.

Ірина, звісно, вирішила провчити нечемну доньку, яка «не цінує зовсім батьківської опіки та материнського тепла» і т. д. Тож і покараннячко відповідне підшукала. Ех, батьки-батьки! Ніяк не можуть звикнути до думки, що їхня мала Аліна вже виросла.

Тато має дві майстерні. В одній він зберігає свої «мотлохо-шедеври», так він критично називає власні полотна. Друга – майже як квартира. Величезна вітальня-кухня-спальня плюс туалето-ванна – і, що найголовніше, майстерня розташована над дев'ятим поверхом. Таке собі гніздечко-мансарда! Пологі стіни під конфігурацію нахилу даху створюють надзвичайно невимушений романтичний стиль. Зазвичай «нові люди», вперше потрапивши до цієї майстерні, не можуть ніяк звикнути до химерно викривлених стін. Однак ця незначна незручність (як для кого, зрозуміло!) повсякчас компенсується прекрасним краєвидом із вікна – на дахи, хмари, сонце, вітер і навіть дощ. Житлова мансарда займає лише половину площі над дев'ятим поверхом. Інша половина залишається банальним дахом. Отаким собі трішки похилим «балконом», тільки без перил. Можна спокійно прогулюватися, уявляючи себе принцесою з казки Андерсена «Кресало» або Карлсоном, що живе на даху. Сусіди в тебе – птахи, небо, місяць, зорі, сонце і хмари. Батько їй дозволив користуватися цією майстернею скільки завгодно, коли завгодно і як завгодно. О, ця дивовижна майстерня! Аліна часом там ночувала. Була просто закохана в музику дощу, який весело дріботить дахівкою зовсім поруч, майже над вушком, або вдавано-сердито тарабанить, зачіпаючи в серці неспокійні струни.

Тепер Аліна, здається, знає, як Вівальді написав свої «Пори року». Він просто слухав оцей кайфовий деколи тупіт, деколи рясний біг чи просто кроки дощу. Вереск, жебоніння чи стогін вітру. Весна – небо, дощ, який будить до життя все живе. Літо – гроза й блискавки в косах ночі. Зима – жалібне завивання чи то від болю, чи то від утіхи. Осінь – прекрасна у своєму смутку й у своїй байдужості, летить назустріч світу на крилах барвистого листя. Інколи це помаранчево-пурпурові крила надії, інколи крила брунатного відчаю. Все має свою барву, все – сльози, сміх, біль, журба, навіть гріх. І все це частинки білого, які дбайливо зібрані в розкішному букеті веселкового спектру фарб.

О, так! Творець – художник, геніальний митець. Як ти думаєш, що отримаєш, коли змішаєш усі барви веселки? Вірно, білий колір. Напевне, Богові стало нудно, і він взяв і розділив білий колір на спектри. Тобто подарував людям веселку. Хороший задум, справді божественний. Проте люди, як завжди, зуміли і тут напартачити: взялися змішувати фарби, не завжди вміло. Змішали червоний, зелений та синій – зродилося сіре марево. Так, лише сіре, бо чорне – це лишень відсутність потоку світла, тобто немає що псувати.

От саме в цій диво-майстерні Аліна відбувала своє «покараннячко».

Мама через так звану принциповість дала дитині спокій. Була впевнена – донька й тижня не витримає без домашнього комфорту й прибіжить назад, благаючи прощення. Татко ж навпаки вважав, що це навіть корисно – спробувати пожити самостійно в дев'ятнадцять років.

Ось так Аліна замешкала сама. Насамперед привела до ладу кухню. Татко купив електроплиту, електрочайник, міні-холодильник придбали раніше. Та й порохотяг тут уже був, щоправда, старезний, ревучий, правдива тобі «Ракета». Татко подарував свій старенький ноутбук. Так, про всяк випадок. У ванній поставили пральну машину вкупі із сушаркою (два в одному), трохи вживану, дуже галасливу, однак надійну. Татко три дні поспіль приходив у майстерню, так би мовити, для консультацій-рекомендацій. Та все це, звісно, дрібниці в порівнянні з жаданою свободою, яку Аліна відчувала навіть на смак. А смак цей був таким кайфовим, таким… Ну як кавун. Їси й не наїсися. А вигляд ще кращий – небесної барви, з крилами розхристаного вітру.

Ці два місяці Аліна не ходила, а пурхала, наче метелик, почуваючи власну значущість, принаймні для себе.

Сьогодні Аліні не хотілося нікого ні вражати, ні шокувати. Одягла сіру безлику блузку і чорні джинси – «відсутність потоку світла». На ноги – сірі кросівки. Звичайна дівчинка, яка «легко» загубиться в барвистій юрбі. Коли б лише не колір волосся – яскраво-зелений. Для цього є бандана. Все, заховалася.

На першу пару вже спізнилася. Бог із нею. Можна зробити собі приємність і піти до кафе. Це так класно – на сніданок випити горнятко духмяної чорної кави зі сніжно-пихатою горою вершків і шоколаду та заїсти це щастя яблучним штруделем. Аліна сиділа у студентському кафе, попиваючи каву, і читала. Кафку. Добре, коли ніхто не пхається тобі в душу й не мусиш вдавати, ніби тобі цікаво, що хтось там говорить. Відтоді, як її найкраща товаришка Марта переїхала з батьками мешкати до Києва, Аліна так і не змогла знайти спільної мови з оточуючим світом. Мала кілька приятелів в Інтернеті. Вони завжди уважно слухали, не перебиваючи, давали слушні поради, ніколи не наполягали на власній правоті чи значущості.

Крім того, в Аліни були ще інші друзі, найвірніші. Книги. Лишень там усе здається справжнім. Тому що з перших сторінок інтуїтивно розумієш – хоче тебе автор збити з пантелику, тобто надурити, чи навпаки, готовий привідкрити свою душу й впустити до неї хоча б на мить (200 чи 300 сторінок – залежно від обсягу). І ти навшпиньки, міцно тримаючись за руку провідника, крокуєш буквами-сходинками, потім реченнями, загортаючись в одежу чужих думок, приміряючи на себе переживання та роздуми автора.

Отак розмірковуючи та смакуючи кавою, Аліна сиділа в кафе. Аж раптом відчула на своїй спині чийсь чіпкий, наче реп'ях, погляд. Вона завжди досить чітко реагувала на такі речі, безпомилково могла визначити – добра чи лиха вдача у власника погляду. Називала це доволі просто – інтуїцією. Тато частенько брав на кпини такі метикування доньки. Однак мама одного разу досить серйозно сказала таткові: «Нічого смішного, Василечку! Ви це називаєте чоловічою логікою. А в жінок – інтуїція».

Аліна озирнулася. У кафе, крім неї та парочки закоханих студентів, які бачили лише одне одного, нікого не було. «Здалося», – подумала дівчина. Спробувала наново зануритися в читання, однак слова чомусь розліталися, не складались у речення й безладно блукали. Це дратувало. Травневий ранок, який так гоже розпочався, перетворювався на суцільне непорозуміння. Аліна різко розвернулася, і знову – нікого. За п'ять секунд картина не змінилася. Відтак дівчина зрозуміла – приємному ранку гаплик.

Ні, параноїком вона себе не вважала. Швидше за все реалістом. Почала читати рано – у чотири роки. Коли в шість тато застав її у своєму кабінеті за читанням Мопассана, то не надто здивувався. Лишень від гріха подалі заховав на найвищі полиці «неблагонадійні», на його думку, книги. Однак Аліна була хитрою. Вона, наче прудка мавпочка, все-таки потрафила видряпуватися на вищі полиці. А з роками – на найвищі. Брала книжку, ретельно замаскувавши своє «втручання», і, прочитавши, повертала назад. Тато ніжно називає доньку буквогризуном.

Звісно, крім гарної серйозної літератури, у квартирі знайшлося місце і для жіночих романів. Вони стосами лежали в спальні батьків, мамин пунктик. Аліні було бридко їх навіть до рук брати. Вона не розуміла мами. Як така розумна жінка може захоплюватися таким чтивом! Коли дівчині виповнилося п'ятнадцять, мама майже силоміць примусила почитати її найулюбленіший жіночий роман – «Віднесені вітром» Маргарет Мітчелл. Про нього не чув хіба що глухий. Аліні книжка не пішла, м'яко кажучи. На десятій сторінці дівчині стало нудно, на двадцятій вона зненавиділа всіх панянок з ім'ям Скарлет, а на тридцятій її фізично вирвало просто на книгу. Ой, що було!

Батько вважав, що це мамина вина.

– Колись Алінка відчує потребу і в таких романах, а поки що не треба силувати. Будь ласка, Ірино, не втручайся і не вказуй, що читати і коли.

Однак мама відбила напад:

– Коли люди починають тренувати тіло, Василю, розпочинають із меншого, щоб не надірватися. Це ти винен, перестарався. До Вольтера вона, бач, доросла, а до нормальних книг – ні?

– Що ви називаєте нормальними книгами, а що – ні, шановна? Ми ж говоримо про душу, – не вгавав тато, – а не про біцепси. Хай сама вирішує, що і як читати. Тобі ж ніхто не вказував?

– Ти знаєш, що мені не було кому радити, – відбивалася мама. – Тому й читала все підряд.

Слово за словом – от і сварка.

Батьки не розмовляли тиждень. Звісно, тато першим пішов на перемир'я. Після цього, правда, мама більше на радила їй, що читати.

Аліна рвучко підвелася з-за столу, сердито закинула книгу у свій наплічник, розрахувалася за каву і вистрибнула на всіяну сонцем вулицю. Дівчина вийшла на Студентську алею й закрокувала нею, мружачись від сонця. Якийсь момент здавалося, що все гаразд, ніякого дискомфорту. Однак через пару хвилин тривожне передчуття, ніби за нею хтось шпигує, повернулося. Вирішила не зупинятися й не озиратися. До дідька. Хай буде як є. Маніяки не нападають серед білого дня в центрі міста.

Вирішила йти на пари. На другу й третю встигає. Приклеєний до спини погляд допровадив Аліну до дверей Академії. Врешті цікавість перемогла й вона озирнулася. Погляд сполохано вдарився об темні скельця окулярів незнайомця. Юнак, вдягнений у все чорне, стояв за кілька метрів від неї, підпираючи плечем стовбур акації. Дерево сипало на його чорне волосся, котре сягало рамен, сніжні пелюстки. Аліні здалося, що хлопець дивиться на неї. Хоча, можливо, це домалювала її уява, бо юнак вправно ховав очі за темними скельцями окулярів. Про всяк випадок, сердито зміряв незнайомця поглядом, дівчина сховалась за дверима.

Пари пройшли, як завжди, конструктивно. Цього разу в гарячих дебатах на лекціях з історії мистецтва. Мала вона звичку чіплятися до викладачів, доводячи їх у кращому випадку до появи рясної роси на чолі та бордового обличчя, а в гіршому – до таблеток валідолу. Сьогодні Аліна погоджувалася з твердженням пана професора (а чому тільки сьогодні – майже завжди!), що Фройд на творчість Далі мав більший вплив, ніж його Ґала. «Тільки чоловік може мислити так однобоко, навіть коли він майже академік», – бурмотіла собі під ніс Аліна.

Після лекцій так приємно вийти на вулицю із затісних для просторої думки художника стін Академії! Ранкові пересторо ги минулися. День прекрасний, настрій кайфовий, а незнайомець у темних окулярах видавався не таким уже реальним. Очевидно, нафантазувала зайвого. Аліна весело крокувала майже літньою вулицею. Біля кінотеатру в Стрийському парку зупинилася. Вдало оформлена афіша притягувала погляд. Може, сходити до кіна? Тривалість сеансу – дві з половиною години. Але ж це «Троя»? Цікаво подивитися на мазунчика Бреда Піта в ролі Ахіллеса? Лише п'ята година. До восьмої закінчиться, а це ще фактично день.

Телевізор Аліна майже не дивилася. Її дратував навіть сам вигляд цього технічного пристрою. Оскільки вона мала свій власний погляд на всі речі, то думка інших, у штучному відтворенні того, що хотів сказати автор казки чи книжки, її не цікавила, подекуди навіть нервувала. А що казати про світ політики та розважальний жанр для мас – суцільний острів Невезіння чи Країна Дурнів. Пхе!

Уперше ворожість до телевізора відчула, коли передивилася звичайнісіньку казочку «Червона Шапочка». Мала тоді шість чи сім років. Дорослі дяді та тьоті старалися за допо-

могою кривляння, можливо, і талановитого, переконати дітей, що тільки так, а не інак виглядають Вовк, Червона Шапочка, Бабуся, добро та зло. Згодом були «Попелюшка», «Білосніжка» – враження не змінювалися в кращий бік. Аліна майже перестала дивитися телевізор. Відтоді, коли її цікавить чиясь думка про події чи книгу, вона шукає гідних співрозмовників. Та найчастіше знаходить відповіді в книжках, знову ж таки – у книжках.

От халепа! Ледве досиділа до кінця сеансу. Фігня повна. Хороший настрій змінився паскудним відчуттям огиди. Ніби шарлатан художник вирішив переплюнути самого Да Вінчі й переписав його «Мону Лізу», зробивши її блондинкою із силіконовими губами. Та найгірше, що він був упевнений – це у нього шедевр, а в Да Вінчі так, туфта. Такі невеселі думки лізли в голову Аліни. Ех, та що там казати – поема в сто разів краща. Набагато цікавіше спробувати зрозуміти думки мудрого старого сліпого Гомера, який 10 років писав своє творіння, ніж старатися не заснути під дурнуваті розмови красунчиків Піта й Блума.

Щоб вкоротити шлях, дівчина вирішила піти стежкою через парк. Так їй не доведеться робити гака і вийде вона навпроти свого будинку. Аліна сердилася на себе через даремно згаяний час. Ну хіба можна так по-дурному вестися на рекламу та білосніжну посмішку голівудського красеня?! А ще себе вважає інтелектуалкою! Вона часто розмовляє із собою, розставляючи думки в певному порядку, щоб непотрібне чи зайве тишком-нишком не вигулькувало зненацька. Тому відразу і не запримітила постаті чоловіка, добре припасованої до стовбура сосни. Вздріла її лише тоді, коли та заворушилася. Від несподіванки аж сахнулася. Темний силует кинувся до неї. Дівчина позадкувала. Та несподівано вперлася тілом у щось м'яке, що огидно гиготіло, схопивши її сталевою хваткою за рамена. Те, що стояло перед нею, – було бридке. Воно тхнуло перегаром, кліпаючи своїми вицвілими булькатими очима. Пом'яте землистого кольору обличчя шкірилося двома рядами на диво біленьких зубів, дбайливо доглянутих недешевим стоматологом. Молодик, вбраний у «Прада», з гачкуватим носом, мов у Фредді Крюгера, забубонів:

– Ну шо. Тіпа, прівєтіки! Хі-хі, яка дивна краля. Вашшє, Вася! От пруха у нас, скажи. І всьо на халяву. Водка на халяву, травка-муравка на халяву, дєвка на халяву. Ги-ги-ги…

Сум'яття холодними щупальцями заповзає під шкіру дівчини.

– Ти чия? Давай із нами – вип'ємо, курньом, перепхаємося, – розвернув її до себе той, що стояв позаду.

Він гидко витріщався з гори свого росту на худеньку постать Аліни. Голий череп та відсутність шиї робили його квадратною лисою горилою. Аліна, стоячи перед ним, здавалася відчахнутою вітром гілочкою. Зима в очах монстра промовляла – справи кепські. Дівчина старалася навіть випадково не перетинатися з такими суб'єктами, відчуваючи завжди цвинтарний морок і мерзенний холод, яким віяло від них. Тип міцно вчепився в її руку, штовхаючи доволі грубо перед собою. Аж поки Аліна не відчула, що задкувати нікуди.

Ноги вперлися в товстий стовбур дерева. Безліч хвої під ногами говорила – це сосна. Їй так хотілося злитися з деревом в одне, стати його частинкою. Лещата монстра міцно тримали Аліну. Монстр зневажливо свердлив дівчину очима та хижо шкірився. Булькатоокий, похитуючись, підійшов до них. В одній руці тримав пляшку горілки, у другій – пластиковий одноразовий стаканчик.

Страх стукав у скроні, шматував дівчину зсередини. Нічогенько собі вкоротила дорогу. У тремтячих пальцях, наче уві сні, побачила одноразовий пластиковий стаканчик і вже зі шкляної пляшки до нього перетікає прозора смердюча рідина… Липкі пальці залазять під блузку, й Аліна відчуває, що світ перед очима починає гойдатися. «Треба покликати на допомогу», – стукає думка, та голос кудись пропав і вона лиш безпомічно плямкає губами. Ще мить і…

– Ей, пацани, – раптом озивається з-за дерева, до якого припечатана спиною Аліна, чийсь спокійний голос, – дайте дівчині спокій. Може, я буду кращою компанією?

Монстр перестає шкіритися й відпускає руку дівчини. Його погляд із хтивого й масного стає знавіснілим, немов у розбурханого хіттю бика, якого силою відірвали від найприємнішого заняття. Другий тип, похитуючись та не до кінця розуміючи, що до чого, здивовано витріщається на «Ей, пацани!», Аліна чує біля вуха шепіт: «А ти біжи швидше вітру і не озирайся».

Двічі повторювати не треба було. Аліна дременула чимдуж. У вухах свистів вітер, вона його випереджала. Позаду теленькнув звук розбитого скла, почулися відчайдушні крики. Але хто він, хто врятував її? Цікавість переважила здоровий глузд. Відбігши на безпечну відстань, дівчина зупинилася. Над конаючими у траві парку мацапурами стояв юнак. То був той тип, якого вона зустріла вранці біля дверей Академії. Той, що носить чорне. Аліна знала – вона в безпеці, її ніхто не наздожене. Однак, про всяк випадок, не стала чекати незнайомця, щоб подякувати. Була впевнена – нагода це зробити ще трапиться.

2. Пошматоване небо

Чудний народ – художники, поети.
Усе їм сниться те, чого нема.
Ліна Костенко

Біля під'їзду будинку, де знаходиться Алінине теперішнє помешкання, порожньо. Бабусі-пліткарки, що зазвичай, мов вартові, сидять на лавці біля під'їзду в будь-який час доби, при будь-якій погоді, кудись зникли. І тільки сусід знизу, Петрусь, вигулює свого котика. Петро – Алінин одноліток. Звичайний слухняний матусин синочок. Познайомилася з ним випадково. І саме під час цвітіння акацій. Якось у восьмому класі поверталася з художньої школи. Мала в майстерню занести етюдник, тому що тягти його додому не дозволяла мама. («Щоб не тхнуло фарбами і бла-бла-бла…») Біля під'їзду наштовхнулася на заплаканого, захеканого хлопця на милицях. Права нога горопахи була у гіпсі. Згодом з'ясувалося, що це він невдало стрибнув у довжину на уроці фізкультури. Хлопчина мав жалюгідний вигляд. Аліна не любила сліз, можливо, тому, що сама майже ніколи не плакала, тому й зачепила хлопця:

– У тебе щось трапилося?

– Так. Так, – крізь сльози вичавив хлопчина.

– Ану перестань хлипати, – прикрикнула на хлопця дівчина. – Кажи, що сталося. Не реви!

Аліна знала, як давати лад ось таким істерикам. Мамина школа. Хлопець і справді перестав плакати. Він розповів дівчині доволі кумедну історію. Як для кого, звичайно. Він живе разом із мамою. Місяць тому йому на день народження хресний подарував розкішного шестимісячного сіамського кота. З власним паспортом, вже добре вишколеного. Котика назвали Бузком, і це ім'я дуже йому личило. Мурчик усім здавався янголом. Він не робив котячої шкоди – не нищив взуття, не лазив по меблях. Лише з дозволу господаря міг чемно вистрибнути на ліжко чи на крісло. Але була певна особливість – обов'язкові щоденні прогулянки на свіжому повітрі, попередив хресний. Аж до сьогодні жодних проблем не виникало. Хлопець щодня чемно й із задоволенням гуляв із Бузком.

Його нога вже тиждень у гіпсі, тому тимчасово цю процедуру виконує матуся, коли повертається з роботи. Вона працює касиром на залізниці. Три години тому вона зателефонувала й повідомила, що її напарниця захворіла і доведеться відпрацювати ще одну нічну зміну. Таке вже траплялося. Але тоді вони не мали Бузка і нога була ціла. Мама запропонувала випустити котика на балкон. Не подвір'я, звичайно, але також чисте повітря і все таке. Петрусь вивів кота на балкон і там залишив. Несподівано задеренчав телефон, і хлопець пошкутильгав в інший бік помешкання. Тим часом поривом вітру зачинило балконні двері. І тут таке почалося! Кіт істерично завивав, дряпався, просячись назад у квартиру. Петро квапливо на одній здоровій нозі пострибав через хату. Дорогою бідолаха перечепився через поріг і забив собі ногу. Але треба було рятувати Бузка. Якось відчинив балконні двері і здивувався – порожньо. Довкола блищали баюрки, залишені шокованим котом, а сам мурчик щез. І раптом знизу хлопець почув жалісний нявкіт. Під під'їздом росте величезна стара акація. Її гілля сягає аж восьмого поверху. І там у кроні дерева, плачучи й тремтячи зі страху, сидів його котик. Переляканий Петрусь відразу зателефонував хресному. Що робити і як таке могло трапитися? Все виглядало вельми прозаїчно – Бузок боявся висоти. Тим і пояснювалася його надзвичайна стриманість, ігнорування вікон, карнизів, столів, шаф… І ось Петро тут, внизу. Ліфт не працює, ледве дошкутильгав. Зателефонував пожежникам, але ті послали його куди подалі. З однокласників та друзів, як на зло, нема нікого вдома, всі на

футболі чи на тренуванні. Мама на роботі, хресний також не може приїхати. Він хірург, і в нього термінова операція.

– Слухай, ти певен, що кіт досі на дереві? Може, він вже чкурнув звідтіля? – запитала Аліна.

Петро підняв одну милицю й показав десь у центр крони акації. Міцно притулившись до гілки, вниз дивився нажаханий кіт, направду сніжно-бузкового кольору.

– А чому він не нявчить? – перепитала дівчина.

– Охрип. Три години поспіль давати концерт, – хлопець був готовий знову розревітися.

– Так, не рюмсати. Знімай свою куртку. Я через п'ять хвилин повернусь.

Аліна вихором влетіла в під'їзд. Занесла етюдник у майстерню, звідти забрала наплечник для занять зі спортивного орієнтування. Татко колись вирішив, що це саме «воно» для майбутнього митця. І логіку розвиває, й уважність, і тіло тренує, постійно на свіжому повітрі, а головне – зміцнює дух. Коли повернулася назад, то побачила вже трішки заспокоєного хлопця. Одягнувши поверх рожевої блузки куртку, Аліна відкрила рюкзак. П'ять років серйозних занять зі спортивного орієнтування, чемпіонка України зі спортивного орієнтування серед дітей – неабищо! Алінин тренер Єгор Вікторович – фанат своєї справи. Навчав не тільки вмінню вправно користуватися мапами та компасом чи орієнтуватися на місцевості за її рельєфом та ландшафтом, а й основам скелелазіння. Для цього частенько навідувалися на Високий Замок, їздили в Карпати, так би мовити, наочні заняття. Пару вузлів на альпіністському спорядженні – і вона вже на дереві. Через десять хвилин Аліна, уся подряпана, але щаслива, стояла під акацією, витрушуючи з куртки переляканого кота. Той із радістю пішов на руки до господаря, жалісливо й винувато зазираючи тому в очі.

– Бузочку, дорогесенький, пробач мою недбалість. Я більше не буду, не буду таким телепнем, – торохкотів хлопець. – Не знаю, як тобі віддячити? Дякую, дякую! Е-е-е…

– Мене звати Аліна.

– Бузок, тобто кіт – Бузок, а я – Петро! – затинаючись, відповів хлопець. – Дя-дякую, дякую, Аліно!

– Будь ласка, рости великий! Давай допоможу тобі доплентатися додому. Ну що, Бузочку, мусиш мене потерпіти ще пару хвилин. На одній нозі господар тебе не донесе.

Вдома їй перепало на горіхи від мами за подряпані обличчя й руки та зіпсовану блузку. Тісніше з хлопцем вони не перетиналися. Так, лише чемно віталися. Знала – Петро навчається в університі.

– Привіт, Аліно! – весело озвався Петро.

– Привіт! Привіт! О, Безе, і тобі привіт, друже! Як ся маєш, шибенику?

Кіт поважно підійшов до Аліни, дозволив себе попестити й, зацікавившись джмелем, втратив до Аліни будь-який інтерес.

– А як твої справи, Петре? – ввічливо запитала дівчина.

– Добре! – відповів юнак. – Бачу, ти назовсім перебралася в майстерню.

– Ага! – після пережитого в парку довго розмовляти не хотілося, і справа тут не в Петрові. – Вибач, мушу бігти. Розумієш – сесія і все таке. Бувай.

– Аліно, стій! – зупинив її хлопець. – У мене квитки на сьогодні, тобто чи не хотіла б ти піти зі мною на концерт «Океану Ельзи»? Якщо ти їх не любиш, то можна сходити в кіно.

При слові «кіно» Аліну запекло в тому місці, де вона відчувала ще недавно липкі гидкі пальці.

– Ні! Дякую, Петре, не сьогодні. Можливо, іншим разом. Бувай! – і вона кинулася вгору східцями, не зупиняючись, слухаючи наростаючий ритм серця, переконуючись – вона жива.

Аліна пірнула у ванну, змиваючи із себе гидотні сліди пальців того мерзенного типа. Зручно вмостилася на ліжку, включила «Адажіо» Альбіноні. Сама не знає, скільки просиділа в темряві, одягаючи на себе шати музики, яка очищала її зсередини, там, куди не могла сяг-

нути вода. Потім дивилась у вікно, рахуючи зорі, які сьогодні так жваво мерехтіли. Вона на ніч ніколи не зашторювала вікна, впускаючи до себе зоряне сяйво, навіть сяйво тих зірок, які вже давно померли, але ще тисячі й тисячі літ їх блиск падає в долоні живих, нагадуючи, що не все намарно. Навіть смерть!

Незчулася, як заснула. Вона летіла під музику Альбіноні між зорями, ніжно тулячи до себе Бузка. Потім був інший сон. Вона стоїть на вершині гори, довкола клекоче гроза, от-от захлюпоче злива. Грім сердито гупає дахівкою світу, затуляючи зорям шлях до землі. І тоді чорний саван неба розриває могутнє сяйво, мільярди промінчиків зір, наче стріли, впиваються в тіло землі… Аліна стоїть на горі, піднявши у височінь руки, і щось міцно тримає в кулачках – живе, пульсуюче, іскристо-срібне, ніби нитки від повітряного змія. Блискавиці блукають небом у пошуках спокою, і здається, що лишень вода здатна їх звільнити. І коли перші краплі дощу розпочинають упевнений біг, з обіймів сну її висмикує спотворена мелодія Баха… Телефонує тато. Отже, настав новий день і вже ранок.

За вікном на дахівці весело граються голуби, п'ючи воду з маленьких калабаньок. Сон у руку, чи рука в сон? Тому що уночі падав дощ.

Сьогодні субота, вихідний. Можна не поспішати. Аліна одягає шорти й майку, на голову бейсболку, на ноги – кроси, і вперед на ранкову пробіжку. Без бігу – наче без повітря. Поруч із її майстернею нова школа з чудовим стадіоном. Є де розім'ятися. У вуха – навушники, улюблена музика і настрій, як треба.

На стадіоні – людно. Тому що субота, тому що вихідний, тому що тепло, тому що вже майже літо. Люди літнього віку активно втікають від старості, не даючи їй жодного шансу, принаймні, тимчасово, молодь просто біжить, можливо, втікаючи від самих себе, принаймні, вдає це. На трибунах (о, це надто голослівно сказано, пару рядів із жорсткими лавами для глядачів) майже порожньо. Чомусь відразу впав в око юнак, вдягнений у біле. «Те ж мені дивовижа в таку спеку!» – пробубоніла собі під ніс дівчина. Аліні здалося, що хлопець за нею стежить. «Так, у тебе вже починає розвиватися манія переслідування, Алінко. Дай людині спокій», – говорить сама собі. Юнак сидить на лаві, недбало закинувши ногу на ногу, і лузає гарбузове насіння. Здивувало Аліну, що шкарлупу він не кидає собі під ноги, як то зазвичай буває в таких випадках, а дбайливо кладе у мішечок. Який педант! Час від часу, роблячи чергове коло повз трибуну, Аліна намагається розгледіти обличчя юнака. І той щоразу квапливо нахиляє голову додолу, прикриваючись довгим козирком від бейсболки…

На сніданок – вівсянка й горнятко кави. З джезви в горнятко ллється гарячий запашний напій. Погляд Аліни випадково падає на мольберт. Полотно натягнуте, мов струни гітари. Вже місяць стоїть, чекаючи від власниці натхнення. А натхнення десь заблукало і не приходить. Ніби вона вступила в суперечку не тільки зі світом, а й із собою. Але не зараз. Глипнувши на полотно, Аліна зрозуміла – усе змінилося. Чи то вчорашні події так вплинули на неї, чи химерний сон. Знайоме відчуття. У неї раптом пересохло в роті, і навіть чорна густа кава не допомагала, руки починали тремтіти, а всередині закручувався маленький смерч, який, коли не знайти для нього виходу, міг її розірвати на шматки. Цей вихор тато називає натхненням. Аліна, мов навіжена, кинулася до полотна – і вже нічого та нікого не помічала, йдучи дорогою, якою вело її провидіння. Дівчина прислухалась до своїх пальців, які грали на струнах полотна. Музика та, натхненна й чарівна, викликала якийсь острах, однак без неї було б нестерпно.

Ранок невтішно переріс у спекотний день. У кімнаті зробилося гаряче, мов у печі. По тілу текли струмки солоного поту, футболка перетворилася на мокру шмату… Вона перебувала в тому шаленому стані, коли все, абсолютно все, що стосується тіла, не має жодного значення. Її душа зараз так далеко! Там тепер вирує гроза і променисті леза блискавок розрізають небо, нещадно його шматуючи.

У душній кімнаті пахне потом, фарбою, ацетоном.

Субота та неділя випали з пам'яті. Останнє, що запам'ятала, – блискавка на картині, відбиваючись від землі, краєчком зачіпає її руку, і вона падає, падає, падає.

У неділю ввечері Василь Петрович постукав у двері майстерні. Аліна була проти, щоб чіпляти на двері банальний дзвіночок. Бо тоді це вже не майстерня художника, а звичайнісіньке помешкання. Ніхто не квапився йому відчиняти. Може, донька кудись пішла? Мобільний вимкнула, за дверима тиша. Не любив Василь заходити в майстерню без доньчиної згоди, однак те, що вона випала з поля зору його опіки, хай навіть на два дні, його непокоїло. Мав, про всяк випадок, запасного ключа. Аліна про це не знала, та й навіщо. Чоловік відчинив двері і зайшов у майстерню. У кімнаті не було чим дихати, у голову увірвалася панічна думка: «Газ, витік газу. Зараз усе тут вибухне!» Однак здоровий глузд взяв гору. Стоп! Тут немає газу. Усе працює на електриці. У кімнаті панував хаос. Вся підлога встелена папером. На ліжку впереміж із баночками фарб валяються розчинники. Не всі вони добре позакривані – звідси й жахливий сморід. Письмовий стіл просто вгинається під тягарем книг, звалених абияк. Здавалося, ніби хтось кожну перетрусив, щось у ній бездумно шукаючи, і кинув спересердя на стіл.

Аліни у квартирі немає, порожньо. Від смороду в чоловіка запаморочилося в голові. Василь кинувся до вікна: воно було чомусь наглухо замкнене, ще й зашторене. Слід добре провітрити. Біля вікна несподівано перечепився через щось м'яке і ледве втримався на ногах. На підлозі, скрутившись калачиком, між мольбертом і вікном лежала Аліна. Батько обережно підняв доньку на руки. Вона ціла у фарбі, переважно в чорній: волосся, одяг, голова, ноги. На руках гумові рукавиці, також розцяцьковані фарбою. Переніс обережно на ліжко. Страх холодними щупальцями заповзає у скроні, і вони пульсують, готові вибухнути. Хтось вдерся в майстерню і… Взяв Аліну за руку, намацав пульс. Ху! Жива.

– Доню! Дитинко, що з тобою? – шепоче збентежений батько.

Аліна насилу відкриває очі:

– Я сплю. Дуже втомилася. Побесідуємо пізніше, татку, – і, повернувшись на бік, солодко засопіла.

Злість на Аліну охоплює чоловіка. «Вона п'яна». Нахилився над донькою, але щонайменшого запаху алкоголю чи перегару не відчув. «Тоді наркотики». Обдивився руки доньки, шукаючи знаки від уколу. Не знайшов. Слава Богу! Перебирав у голові варіанти. Невже обкурилася? Це також видавалося малоймовірним. Ні запаху, ні попелу.

Аліна не вважалася ніколи особливо педантичною господинею, однак підтримувала завжди менш-більш пристойний порядок. Що тоді означає весь цей шарварок? З Василя градом котиться піт – через спеку, через розгардіяш у майстерні, через розгубленість. У кімнаті гаряче, мов на пательні. Згадав, що так і не відчинив вікна.

– Так краще! Ох, що ж це твориться? Може, Ірина має слушність? Це я в усьому винен. Я. Вона ще така юна.

Василь відвертається від вікна. Чи готовий він прийняти найжахливішу правду? І зашпортується на думці. Стоїть, спантеличений, сам не знає скільки. Не ладен ворухнути ні рукою, ні ногою. Те, що він бачить перед собою, прекрасне.

Таким приголомшеним він у своєму житті був лишень двічі. Коли малим батько, радянський дипломат, взяв одного разу із собою у Францію. І вони пішли на екскурсію в Лувр. А там він зустрів її, сумну жінку із зачудованим усміхом на устах, який щемким серпанком ніжно вливається в серце. Він бачив її репродукції в каталогах, в енциклопедіях, на плакатах. Та це не вона, лише її тінь.

– Багато чути й читати – не означає пізнати, синку, – так говорив його тато.

І тоді він зрозумів зрештою, що означає – пізнати. Якби навіть Да Вінчі не написав нічого, окрім своєї «Мони Лізи», – цього виявилося б достатньо, щоб залишатися генієм. Вона перевернула світ хлопця, зробила іншим. Не знати, чи кращим, та іншим.

Вдруге Василь перебував у такому стані, коли вперше взяв на руки свою крихітку Алінку. Маленький рожевий пуп'янок тягнув до нього свої рученята й із замилуванням зазирав у душу, вже люблячи без зобов'язань і настанов, без високих слів.

І ось тепер – це втретє.

Перед ним на мольберті стояла картина. Грозова ніч, кудлаті хмари сердито снують небом, і цю пекельну чорноту роздирає навпіл, освітлюючи те, що приховує злодійка ніч. На горі стоїть самітна постать жінки, яка, піднявши над собою руки, міцно стискає щось у кулачках. Через завісу дощу, який починається разом із блискавкою, важко роздивитися, що це, тільки видно, як струмки води течуть по вродливому юному обличчі. А може, це сльози. Кожна краплинка, кожна складочка на обличчі ночі досконало виписані…

Коли перше оторопіння минає, він усвідомлює, що перед ним шедевр. Кожен із його знайомих художників мав би за честь (славу та гроші) мати у своєму доробку хоча б натяк на таку картину. Це написала його донька. Він уперше за багато років плаче, і чи не вперше в житті – від щастя.

…Коли Аліна розплющила очі, вже світало і ще не зовсім розвиднилося. Який сьогодні день? Почувалась, наче після грипу. Її здивувало, що біля ліжка на розкладачці хтось спить і навіть похропує. Аліна навшпиньки підійшла й зазирнула в обличчя хропунові. Тато. Дівчина здивовано стенула плечима й пішла робити каву, пробурмотівши собі під ніс:

– Очевидно, батьки погиркалися крутезно й тато переїхав до мене жити. Стоп! Де ж тоді його речі? Не логічно. Тоді…

– Доброго ранку, доню! – обірвав її роздуми татів голос. – Зроби й мені кавусі, будь ласка!

Вони сидять за кухонним столом та п'ють каву. Тато розповідає про те, як він застав її сплячою під вікном, про безлад у кімнаті, і як вона налякала його, вперто не бажаючи прокидатися. Проспала від вечора неділі аж до вівторка. Мусив набрехати Ірині про термінове замовлення, щоб пильнувати сон доньки.

Аліна майже нічого не пригадувала. Тому слухала мовчки. Та коли тато заговорив про картину, всередині наче щось ожило. Змія, згорнута в калачик, почала розкручуватися. А коли батько підійшов до мольберта і поставив його перед Аліною, змія закружляла у шаленому вихорі… І дівчина все пригадала.

Та навіжена хвиля, що заполонила її суботнього ранку, тримала міцно й не відпускала, допоки остання капля дощу не була виведена на полотні. Вона довго шукала чорну фарбу. Раніше нею майже ніколи не користувалася, тому що любила пастельні кольори. Коли небо було виписане, Аліна відчувала – це не все, тому що знала – на картині є ще хтось. І йому лячно у темряві. Тоді вона пригадала свій сон. Так на полотні, мов надія, з'явилася блискавка. А між книжками вона колись заховала гумові рукавиці, от і шукала їх, щоб блискавка її не вдарила. Останнє, звичайно, здавалося цілковитою маячнею, тобто повна дурня для нормальної людини. Однак на татовому обличчі жоден м'яз не здригнувся, очі залишалися серйозними. А згодом, коли блискавка освітила гору, з'явилась вона – та дивна жінка. Й Аліна мусила стояти перед мольбертом, поки не дописала її…

Потім враз відчула всередині таку пустку, ніби картина висмоктала з неї всю енергію. Від шаленої втоми підкосилися ноги, і вона банально заснула.

Батько хвалить Аліну, говорить високі, добрі слова про її талант, про те, як він пишається своєю дитиною, і таке інше. А ще про особливі моменти в житті кожного митця, коли зовсім незначні події перевертають твою свідомість або, навпаки, ставлять все на свої місця, якщо в душі панує хаос. Тато говорить багато й натхненно. Аліна вдає, що слухає. Однак думки блукають десь в іншому місці. А коли врешті тато замовкає і приносить мисочку гарячого смачнючого бульйону, дівчина страшенно радіє. Вона майже дві доби не їла. Аліні здалося, що такої смачної страви ніколи не куштувала.

– Голодній кумі – хліб на умі, – жартує батько.

Після сніданку тато цікавиться – чи збирається вона сьогодні до Академії? Аліна, аж самій дивно стало, каже – так. Коли вони виходять із майстерні, Василь запитує доньку:

– А як ти назвала її?

Звичайно, мається на увазі картина. Аліна відразу відповідає, ніби назва давно вже сидить у голові ще до її створення.

– Пошматоване небо!

– Пошматоване небо! – повторила вже для себе, крокуючи вранішньою травневою вулицею. – Химерна назва, як і світ…

3. Той, що носить чорне

Я придумаю світ, щоб прокинутись в ньому,
Я придумаю час, щоб зустрітися з ним.
Я придумаю ціль, і до неї дорогу,
І терни на шляху, щоби був непростим.
Олег Стасик

Ранкова пора у місті. Нестямно горять білі свічки каштанів, зоріють світлячки акацій, мов прощальний акорд травня, потужний і п'янкий акорд. Життя триває, видозмінюючи реальність. Палітра білої фарби, дбайливо приготована небесним художником, виливається на світ натхненням творця, а чи того, хто тільки-но збирається ним стати.

Аліна стоїть на перетині двох вулиць і не поспішає переходити на інший бік, хоча світлофор впевнено підморгує зеленим. Її зачіпають руками, раменами, сумками, перехожі бурчать невдоволено, обходячи таку собі несподівану живу перешкоду. Засвітився червоний. Перед очима замиготіли машини. Роздоріжжя – на вулиці, у житті. Кожного дня робимо вибір або хтось його робить за нас… Розмірковуємо, куди рушати. Стільки доріг! Вибираєш одну. Інколи жалкуєш, але повернути назад не вдасться, коли зметикуєш, що не туди завернув. Рух односторонній. А якщо піти на червоний? Й Аліна робить перший крок на…

Чиясь чіпка сильна рука рвучко шарпає її назад. Аліна втрачає рівновагу й майже падає, перечепившись через бордюр. Та ті ж таки руки втримують її і ставлять обережно на ноги.

– Ну ти даєш, Аліно! Я також буваю заглибленим у себе, але не настільки! – чує в себе над вухом знайомий голос.

Це сусід знизу, господар Бузка, Петро.

– Ой, слухай. Замислилась. Дякую тобі, Петре, – розуміючи безглуздість ситуації, виправдовується Аліна.

– Пусте! Ми ж сусіди. І не тільки помешканнями, – доволі поважно провадить Петро.

– Як це – не тільки помешканнями? – дивується Аліна.

– А так… Ми з тобою живемо сьогодні? Так. Живемо в одному будинку, ходимо однаковими маршрутами. Ось тобі наочний приклад, – Петро киває в бік світлофора. – Зрештою, живемо в одному місті, дихаємо од…

– Ой, Петре! Жартуєш? Із такою серйозною мармизою! В одному місті, на одній планеті, в одній сонячній системі, в одній галактиці… І так далі. О, зелене світло. Переходимо? Амнезія минула. Я буду чемною дівчинкою.

– Ні, на жаль, мені в інший бік. Поспішаю.

– Що ж, тоді бувай. Ще раз дякую.

Аліна переходить дорогу.

– Аліно! Агов! – несподівано до вух долітає голос Петра.

Вона зупиняється. Озирається й дивиться запитально на юнака.

– Вдалого тобі дня!

– Дякую! Навзаєм!

Вони розбігаються. Аліна думає про хлопця. А він нічого. Трішки дивакуватий, правда, точніше навпаки, надто нормальний порівняно з її знайомими.

Біля Академії велелюдно, чи то пак багатостудентно. Майже літня погода навіть найледачіших студентів випхала на вулицю. Тим паче, що страшний привид сесії все настирливіше нагадує про себе, мов сновида, тиняється коридорами Академії, зазираючи допитливо у двері аудиторій. На зло сесії навколо Академії буяли, нагадуючи про свою присутність

п’янким ароматом, пахучі акації. Білосніжні красуні недбало губили пелюстки і засипали алеї світлим маревом.

Аліна, згорнувши на землю пелюстки акації, сіла на лавку. Так, перша пара… Історія релігії. Залік і так гарантований. Ще однієї перепалки з нею колишня аспірантка, а теперечки повноцінний викладач Броніслава Сергіївна (по-народному Броня-Проня) не переживе. Тож бути чи не бути? Іти чи не йти?

– Звичайно, не йти, – глузливий шепіт падає їй прямісінько у вухо. Аліна сполохано зойкає.

Незнайомець у чорному повільно виходить із-за лавки і, обіпершись однією рукою на спинку, теревенить:

– Привіт, мала! Як ся маєш? Гарний колір волосся, весняний.

Це був той самий тип, у чорному. Аліна ошелешено глипає на хлопця. Раптова його з’ява трішки приголомшила.

– Ти що, оніміла? Не бійся, я тебе не з’їм. Пішли вип’ємо кави, запрошую. На фіг тобі ця «Грицева шкільна наука». Познайомимося нарешті! Скільки можна за тобою бігати?

Несподівано їхню розмову, вірніше, монолог хлопця, переривають галасливі вигуки одногрупника Аліни Андрія. Він тисне тому, що в чорному, руку:

– Привіт, Кажане! Кого я бачу? Дійсно ти? Це в мене, сподіваюсь, не глюк. Надумав вчитися? Ги-ги-ги. Направду – ні сіло, ні впало. З’являєшся в Академії, «мов сонце у Львові». Сервус, Аліно! Тільки про тебе й думаю цілий ранок. Слухай, чуваки казали, що тіпа в тебе можна позичити конспектик. Пронька й так тобі залік автоматом поставить. А в мене – повна задниця, перепрошую, гузниця… Будь ласочка, сонечко, позич конспектик!

Андрій розпачливо й майже безнадійно зазирає дівчині в очі. Коли тебе називають сонечком, хай навіть нещиро, треба здаватись.

Не перестаючи дякувати, Андрій жадібно хапає конспект і квапливо йде до вхідних дверей Академії. Звідти його вже гукають. Стосунки Аліни з одногрупниками не можна назвати звичайними. Такий собі тимчасовий «пакт про ненапад»… Однак вона ніколи нікому не відмовляє в ось такій «наглій допомозі». Тим паче, що Андрій завжди привітний, навіть з ізгоями.

– «Итак, она звалась» Аліна. Гарне ім’я. Тобі пасує, – обізвався Кажан.

– Щодо Пушкіна, можна й продовжити: «ни красотой сестры своей, ни свежестью ее румяной не привлекла б она очей». Напрошується висновок, що тобі від мене треба, хлопче? І чому ти за мною шпигуєш? Й у п’ятницю, і сьогодні, – запитує сердито Аліна.

– Ще сам не вирішив, – нагло відповідає хлопець і безцеремонно роздивляється Аліну, мов заморську дивовижу, через темні скельця своїх окулярів й до того ж нахабно посміхається кутиками уст. – А що, у тебе є сестра? Познайомиш? Може, вона не така мудра!

Ну все, з неї досить! Знайшов собі доісторичний об’єкт для досліджень. Хіба в Академії дівчат мало? Мов реп’ях. Аліна заледве вичавлює із себе:

– Знаєшятобідужевдячназатойвипадокупаркуівсетакетарозумієш тижсам студент-сесіямаюбігти.

Дівчина випалює це на одному диханні, немовби то не купа різних слів, заплетених у речення, а так – одне майже безконечне. Аліна переводить подих і впевнено крокує в бік Академії. На ходу, не озираючись, кидає:

– Всього доброго. Бувай.

Вона лякається вимовляти його ім’я вголос. Чому? Поки що й сама не добере чому.

Аліна ховається за дверима Академії. Притулившись спиною до холодної стіни, якусь мить стоїть збентежено. Можливо, вона надто брутально відшила хлопця? Кажан врятував її тоді, у парку! Але ж він шпигував за нею? Чому? Та це ж зрештою й врятувало її. У душі якийсь хаос. Правда, хаос і безлад доволі різні речі. У власному творчому безладі Аліна

завжди знає, де що шукати, а тут ніби хтось навмисне попереставляв речі дивним робом, і вона не відає, як цьому дати лад. Винуватець сум'яття лишився за дверима. Той, що в чорному, чи то пак Кажан, і лякав, і водночас бентежив. Це так, коли стоїш над прірвою. Лишень півкроку, і ти полетиш. Або вниз, або вгору. Здоровий глузд переконує – неодмінно полетиш униз. Та хто в дев'ятнадцять років зважає на здоровий глузд? Аліну чомусь хвилюють його очі, хоча він так ретельно приховує їх окулярами. Вона відчула його погляд. Ні, не слизький і не свердлячий. Він баламутить. Навіть не бентежить, а гірше… Баламутить і тому дратує.

– Невже я йому подобаюсь? – Чи то запитує себе, чи то стверджує Аліна, розмірковуючи майже вголос, і сама собі відповідає: – Угу, ти давно в люстерко зазирала, дорогенька? Я й забула! Ти ж у нього майже ніколи не дивишся. Подобається вона? Що за маячня, дівчино! То ж тобі не мамині жіночі романи, де з першого погляду закохуються до божевілля. Ой, щось тут нечисто. Тримайся від нього якнайдалі, Аліно.

Дівчина крокує коридором. Під дверима аудиторії наштовхується на Броніславу Сергіївну і заледве встигає пригальмувати:

– Доброго ранку, Аліно! Ви так поспішаєте, голубонько! Даремно, шановна, даремно! Спеціально затрималася під дверима, чекаючи вашого візиту, хоча пан Андрій Осипенко переконував мене, що ви не прийдете. Однак я йому не повірила, добре знаючи вашу вдачу.

– Доброго здоров'ячка і вам, вельмишановна пані Броніславо! – Аліна ніколи не називала викладачів по-батькові. Здебільшого викладачам це подобалося. Тим, хто старався заперечувати, вона ґрунтовно й науково-виважено пояснювала неукраїнськість такого звернення. Зрештою всі звикали. Однаково Аліну не перепреш.

– Та що ви? – продовжувала дівчина. – Де ж це бачено, проґавити таке свято – залік з улюбленого предмету в «моєї» улюбленої пані доцента.

– Такі приємні слова. Дякую, дорогенька! Однак намарно старалися, Аліно! Залік вам поставила автоматом, як і обіцяла. Прошу дати свою заліківку, – роздратовано говорить Броніслава Сергіївна, вбачаючи в словах студентки прихований підтекст.

– Як прикро! Цілісінькі вихідні старанно готувалася, майже не спала, і тут маєш…

Аліна не встигає договорити. У Броніслави Сергіївни уривається терпець:

– Що? Ніяких заліків! Мені ваших практичних вистачає. Давайте заліківку, на мене студенти чекають.

Аліна вдавано довго знімає наплічник і водночас мимрить:

– Хто б міг подумати! Я ж половину лекцій пропустила і не всі практичні здала. Ви таки дуже добрі до мене.

– Прошу вас, швидше! Я дуже ціную ваш аналітичний розум, Аліно, незважаючи на таку черепахуватість у даний момент.

Аліні стає зрозуміло – в аудиторію її не впустять. Дівчина розчаровано простягає залікову книжку.

– Дві години до наступної пари. Іду вип'ю кави. Добре, що взяла із собою Кафку. Почитаю й подумаю або подумаю й почитаю. Слава Богу, відшила цього типчика в чорному. А то поруч із ним думки розбігаються в різні боки, мов вередливі діти… – виходячи з Академії, Аліна розмовляє сама із собою. Дурна звичка.

На вулиці весна плавно переростає в літо. Пелена чарівного серпанку, яка витає над буйним квітучим травнем, поступово переплавляється в більш спокійний і врівноважений ритм червневої мелодики.

Аліна заходить у кафе, де майже порожньо. Її місце в лівому куті вільне. Бере каву й сідає за стіл, витягуючи з ранця книжку. Двійко дівчаток-підлітків за сусіднім столом п'ють ядучу «Пепсі». Точно прогулюють уроки, он і наплечники біля столу безладно валяються; хіхікають безжурно, гортаючи зацікавлено глянцевий «Pink». Звичайно, коли весна так шаленіє, то як молодому серцю втриматися в загальноприйнятих суспільством рамцях.

Риторичне запитання! Ті, які створили ці рамці, забули, очевидячки, що також колись були молодими. А може, і не забули, а просто безглуздо й бездумно відповідають швидкому плину літ помстою. Цікаво, чи отримують вони від цього кайф? Навряд. Тільки шумовиння… Аліна попиває каву й крадькома, так, щоб не сполохати, спостерігає за вічномолодою енергією тих, хто ще не знає про життя нічогісінько, починаючи робити у ньому перші помилки. Без них навряд чи можна потім стати мудрими…

– Ти ж мене підманула! Твоя мама така була і сестра така була! Підманула, підвела! – чує за спиною знайомий глузливий голос.

Від несподіванки дівчина підстрибує. Власник голосу без запрошення вмощується навпроти Аліни. У правій руці горня кави. Лівою бере до рук Кафку. Аліна сидить, збентежено тріпаючи повіками.

– М-да. Це можна пробачити. Адже ти відмовила мені в приємності випити з тобою кави через нього. Кафка. Цікаво. Любиш літературу абсурду?

Кажан ставить каву на стіл і відкриває книжку:

– Для чого молодій вродливій дівчині ця дурня? – продовжує Кажан. – Не любиш ходити в рожевих окулярах від Гуччі? Я теж. Тому ношу чорні. Ми з тобою дуже схожі, Алінко. Ти не така, як всі, і тебе це бентежить. Правда? – він підносить до своїх уст горнятко з кавою, поволі робить довгий ковток, дивлячись через скельця окулярів на Аліну.

Аліна підносить каву до вуст, робить ковточок, не відводячи від Кажана погляду. Може, вона навчиться не боятися його?

Юнак кладе руку на книгу:

– Знаєш, від чого він помер? Ні, не від туберкульозу. Це банально. Він помер від нудьги. Заповів другові спалити всі свої твори. Краще б він сам це зробив, як Гоголь «Мертві душі-2». Друзі можуть зраджувати. У тебе є друзі, Аліно?

Схоже, він не чекає відповіді. Юнак робить ще один ковток і переводить погляд на дівчат за сусіднім столиком. Ті зайняті власним життям: безтурботно теревенять по телефону й не зважають на сусідів.

Аліна не може зачепитися за жодну розумну думку. До неї підкрадається той панічний страх, який відчуває жертва перед удавом. Якщо вона залишиться тут – їй кінець. Хтось вклав йому в уста її думки. Це лякає, та ще й як. Дрібка здорового глузду наполягає: «Втікай, благаю! Втікай! Не вистачало ще тобі вклепатися!» Та Аліна продовжує сидіти непорушно. Думки порозбігалися в різні боки. Ніхто ніколи не міг загнати її в глухий кут. Будь-кого вона вміло «розводила» голою логікою в найвитонченішій спосіб. А тут така халепа. Слова кудись подались, мов перелітні птахи у вирій, і вона залишилася наодинці перед ним, мов перед Голіафом. Але ж вона не Давид… Зачудована й майже скорена, не година ні відповісти, ні заперечити, встати й піти. Її заціпило. Просто сиділа, втупивши свій погляд у горня з кавою, і мовчала.

Раптом за барною стійкою почувся жахливий дзенькіт. Аліна здригнулася від несподіванки. Барменша перевернула тацю з чистими горнятами, сиплячи прокльони на голову тому «виродку» з вулиці, котрий так по-глупому бавиться, пускаючи в очі людям сонячні зайчики. Це вивело Аліну із заціпеніння. Вона ніби збоку подивилася на ту дурнувату ситуацію, у яку себе так безглуздо дозволила запроторити. Думки й здоровий глузд повилазили зі своїх схованок, встидливо обтрушуючи лати. А за ними вернули слова.

– Гарна спроба, друже! – промовила з притиском Аліна.

Однак сказала вона це, очевидно, надто голосно, тому що дівчата за сусіднім столиком принишкли і витріщилися на неї. Ще кілька хвилин тому це б її збентежило, однак зараз стало байдуже. Ніхто не має права заходити на її територію без дозволу й вказувати, що вона має робити.

– Гарна спроба, – повторила з притиском. У голосі бринів метал, мов щойно викуване лезо шаблі.

Аліна бачила, що Кажан це відчув. Схопилася з місця, взяла в руки книжку, сперсердя закинула її в ранець і застигла від несподіванки.

Кажан сміявся, тихесенько, ледве чутно хихотів. Аліна сердито блиснула своїми блакитними очима, розвернулася й перед тим, як вибігти з кафе, роздратовано випалила:

– Приємного дня, друже!

Вона вже не чула слів хлопця, котрі полетіли їй вслід:

– Клітка йде шукати пташку.

Алінина злість не мала меж. На себе, на цього телепня, на весь світ. Вона, заглиблена у власний гнів, нікого й нічого не помічала.

Навпроти кафе, підпираючи плечем ліхтарний стовп, стояв юнак у білому. Він безжурно бавився дзеркалом, запускаючи в небо сонячних зайчиків. Хлопець задоволено посміхався, спостерігаючи за роздратованою Аліною, яка надто зосереджено дивилася собі під ноги, простуючи сонячною вулицею.

4. Мама

Сміх, що має до мене назавтра прийти,
розпізнаю сьогодні поміж плачу я.
За хвилину до того, як з'явишся ти, —
я тебе передчую.
Сергій Жадан

Якщо не брати до уваги перестрілки з цим самовпевненим бевзем Кажаном, можна сказати, що день видався вдалим. Здала автоматом два заліки. У «Букіністі» нежданно надибала книжку, яку так давно шукала, – «Комедії» Аристофана. Купила диск із цікавенною музикою – «Ті, що походять від сонця». Добра назва, бо таки в кожній людині живе сонце. Сократ мав рацію. Ансамбль української музики «Дніпро» фолкрок та фолкджаз виконує на правдиво українських народних інструментах: ліра, бухало, коза, кобза, бугай, козобас, флояра і ще купа різного. Так і кортіло послухати. Аліна відчинила двері майстерні. З порога війнуло спокоєм. Лише її територія! Швидесенько кинулася замикати двері, щоб не запускати у своє помешкання метушню міста та шамотню спекотного вечора…

Зробила сяку-таку вечерю. У холодильнику дбайливі руки батька залишили її улюблений мисливський сир, йогурт та крекери. Аліна увімкнула музику. Стіни майстерні заповнили звуки флояри. На мить здалося, що їм затісно в чотирьох стінах кімнати, і вона відкрила навстіж вікно, випускаючи мелодію на волю…

Завтра у неї вільний день. Прекрасно. Вона підходить до мольберта і навіть не стягує з картини, що стоїть на ньому, кусень тканини, який недбало її прикриває. Вона бере до рук полотно й ставить під вікно. Натомість на мольберті розміщує нове чисте полотнище, напнуте, мов вітрило. Аліна якусь мить пильно вдивляється в образитіні, які вигулькують на цьому чистому полі, щедро виплекані уявою дівчини. Руки починають тремтіти від хвилювання. Нова хвиля шаленства захоплює всю її плоть.

– Тільки не сьогодні. Благаю, тільки не сьогодні, – просить когось невидимого Аліна, і той, хто відає натхненням, відпускає її.

Натомість приходить втома. День виявився задовгим. Аліна розстеляє ліжко. Застрибує в піжаму. Дурна дитяча звичка спати в піжамі, навіть улітку. У ній Аліна уявляє себе лялечкою метелика, який назавтра розкриється вповні і стане чудесним махаоном або павиним оком. Їй подобається так думати чи то мріяти. Аліна витягує з наплечника Аристофана, відкриває книжку і пірнає в античний світ вишуканості й манірності. Читання плавно переходить у сон.

Аліна стоїть усередині однієї з веж художника Кіріко чи в Темній вежі Кінга, хто зна. Гвинтові сходи впевнено й стрімко кличуть догори. За товстими стінами вежі вирує гроза. Аліна чує різкі й тривожні набати за стіною. Жах тонюсінькими голочками впивається в серце. По кам'яній долівці гучно вистукують чиїсь упевнені кроки. Темний силует вимальовується на тлі вікна, яке полохливо підсвічують спалахи блискавок. Чужинець прийшов за нею, вона це знає напевно й мусить втікати, щоб він не забрав її. Ноги, мов налиті свинцем, майже не слухаються. Кожний крок віддає болем у серце і дається так важко. Аліна через силу долає одну за одною сходинки. Кроки в неї за спиною стрімко наближаються. Дівчина видирається на верх вежі. Далі дороги немає, немає дороги нагору. Є тільки вниз… Довкола вирує гроза. Розпечене від блискавок темне небо, здається, вмирає, стогнучи від страху та болю. І вона нажахано розуміє – він майже впіймав її, ще півкроку і… Не знати, що буде далі, але станеться обов'язково щось жахливе. Аліна впевнено робить крок із дахівки вежі назустріч бурі і летить. Цей сон часто снився їй у дитинстві, однак тоді вона завжди мала

крила, міцні й легкі водночас. Але в цей раз Аліна відчуває, що крил немає, а вона з шаленою швидкістю летить назустріч землі і… прокидається, не знаючи, чи вижила вона там, у сні. Шалена думка приходить несподівано: «Якби не вижила – не прокинулася б».

Холодний піт рясно вкриває все тіло. Аліну трусить від побаченого у сні чи то від холодного світанку, який заповзає в майстерню через навстіж розчинене вікно. Вона натягує собі на голову ковдру, яку в сні відкинула вбік, і знову засинає…

Ранок починається не з дуже приємних звуків за стіною. Там щось грюкає, надто голосно гуде, аж висвистує. Через стінку – мансарда сусіднього під'їзду. Вона завжди стояла занедбаною пусткою. Належала ЖЕКу і використовувалася в господарських потребах, як склад чи вихід на дах для того, щоб полагодити його або почистити стічні труби, у які набивалося неслухняне сухе осіннє листя, пташине пір'я та різний непотріб, занесений жартівником вітром, а потім змитий дощем. Аліна кілька хвилин лежить, не рухаючись, і розуміє, що їй не спиться не лишень від цих набридливих звуків. Хтось дивиться на неї.

Аліна різким рухом скидає на підлогу ковдру. На підвіконні сидить Кажан і, не соромлячись, роздивляється дівчину.

– І чому я не здивована? – говорить чи то собі, чи то йому Аліна.

– Доброго ранку, сонько! Хто рано встає – тому Бог дає! Вікна чому на ніч не замикаєш? То правдива спокуса. Усе навстіж відкрите, просто гріх не зазирнути. Тяжко перепрошую, бачу – розбудив. Якби знав, що ти ще спиш, наказав би майстрам прийти пізніше. Ми ж тепер із тобою типу сусіди. Мій старий майстерню для мене вибив. Доводжу до пуття.

– То ти цілком випадково тут? Гуляв сусідньою дахівкою і забрів у гості, – єхидно говорить Аліна. – Ти дійсно ненормальний і справді мене переслідуєш? – Алінині ноги навпомацки шукають капці біля ліжка й не знаходять їх. Ота звичка навіть влітку спати в піжамі – лишалася з Аліною ще з дитинства. Те ж саме й стосовно кімнатних капців.

– Вони біля вікна, – ніби зовсім не чуючи сердитих слів дівчини, доброзичливо підказує Кажан.

Аліна вже починає звикати до дурнуватої манери хлопця не відповідати на запитання.

– Слухай, чому б тобі не піти звідси, га? – роздратовано випалює Аліна. – Не думаю, що я можу тебе вразити чимось, чого ти досі не бачив.

Вона підходить до вікна, щоб зачинити.

– Прикро, мала! Не з тої ноги встала? Може, поп'ємо кави й побалакаємо? Класна хата.

– Не в цьому житті, малий! На сьогодні ти в мої плани не входиш, – й Аліна майже силою виштовхує хлопця зі свого підвіконня. Замикає на всі замки вікно й наглухо зашторює його.

Ранок остаточно зіпсований, як і день, судячи із звуків за стіною. Перевдягається в спортивні шорти, у білу футболу і йде бігати. Біг завжди діє як транквілізатор. Коли виснажуєш до межі тіло, то принаймні на деякий час забуваєш про те, що тебе хвилює чи бентежить. Згодом проблеми, зазвичай, знов-таки вертають, однак це дає змогу не зациклюватися на них і подивитися на ситуацію ніби з боку, не лишень ізсередини. Наразі проблема єдина – в Аліни з'явився настирливий сусід, а точніше – претендент на частину її території. І, здається, не тільки…

Після бігу, коли прийняла душ і поснідала, проблема не здавалася вже такою жахливою. Одне добре – Кажан усім своїм єством витіснив геть нічний жах.

У майстерні ставало спекотно – дах нагрівало сонце. Та Аліна не ризикувала розчиняти вікна. Вистачить на сьогодні сюрпризів. Хтось постукав у двері. Дівчина підійшла й, не запитуючи банально: «Хто там?», розчинила їх. На порозі стояла мама, важко й уривчасто дихаючи, мов після важкої непосильної праці. Голубий шифоновий костюм від там когось (черговий мамин заскок), як завжди, ідеально припасований до її тіла. Бездоганна зачіска, світло-русяве волосся дбайливо зачесане. Й обов'язковий атрибут – босоніжки на високих підбо-

рах. Як вона ухитряється з них не падати? Мама дивилася на Аліну через ніжно-коричневі скельця окулярів від Гуччі. Напівморок у загальному коридорі приховує справжній настрій маминих очей.

– Мамо! Ти? – розгублено белькоче Аліна.

– А ти хотіла побачити привида? Тоді вибач! Доброго дня! Зайти можна? – роздратовано кидає жінка.

– Привіт! Звичайно, заходь.

– Це – жах! Ліфт не працює, і майже десятий поверх. Вище – тільки небо та сонце! – вдавано сердито веде Ірина і вмощується на стілець біля письмового столу.

– Ма! Чай будеш? – говорить те, що перше приходить у голову.

– У тебе, крім кави, є чай? – здивовано й дещо саркастично перепитує мати.

– Є, зелений. Будеш? – доволі спокійно відповідає Аліна.

– Буду! – Ірина манірно закочує догори очі. – Боже! Яка тут спека? – Відкриває ніжно-білу сумочку від когось там й витягує малесеньку пляшечку мінералки. Жадібно п'є.

Скільки себе пам'ятає Аліна, мама завжди вдягалася зі смаком, бездоганно. Кожна дрібничка в її гардеробі продумана досконало. «І звідки у вчителя української літератури такий художній смак!?» – Такі кокетливі «реверанси» любив робити мамі тато. Авжеж, це правда! От і зараз. Блакитний костюм витончено підкреслює колір її очей. Біла сумочка, отже, і білі босоніжки й доволі дороге намисто з направду натуральних лілейних перлів і така ж розкіш у вухах. Правда, цей весь ансамбль створював радше приємне враження, аніж відчуття гламурного несмаку. На пальцях, крім обручки, нічого зайвого. Так, у мами супер-смак… Із зовнішніх даних, якими щедро обдарувала маму природа, Аліна отримала у спадок лишень очі та волосся, яке вона «зуміла так нахабно спаскудити» – слова мами. Усе решта від тата… О ні, не все! Ще характер. Аліна тепер це знала – ота криця у натурі мамина.

Дівчина мовчки вмикає чайник, запитуючи себе: «Чому вона прийшла? Завжди я робила перший крок». Потім зазирає на верхню полицю над кухонним столом. Слава Богу, пачка зеленого чаю, завбачливо принесена батьком: «Так, про всяк випадок», на місці. Тато передбачав, очевидячки, такий розвиток подій. Дістає горнята і замислено спостерігає за мамою. Та, напившись досхочу води, скидає з ніг елегантним порухом босоніжки, потім встає зі стільця і прямує до замкненого вікна. З-за стіни чутно шурхотіння і чиїсь басовиті голоси. Мама рвучко розчиняє вікно.

– Ти здуріла, дитино! Така задуха, а ти позамикалася на всі замки. Думаєш, так заховаєшся від світу? Теж мені Сковорода… Чи вирішила зробити з майстерні Діогенову діжку? – не вгаває Ірина.

«Слава Богу, все, як завжди! Нічий пес не здох!» – заспокоюється Аліна.

– Чого ти прийшла, мамо? – спокійно запитує донька, вона ж бо на своїй території. – Ще раз посваритися? Знаю наперед, що ска…

– Ти мене не так зрозуміла, – обриває Аліну на півслові Ірина й ошелешено витрішчається на доньку.

Ірина розгублено стоїть біля вікна. Вона знала – важко буде розпочати цю розмову, але не думала, що настільки. Жінка обережно й уважно підбирає слова, знаючи – цю битву вона програла. Та не сьогодні, а коли погодилася на переїзд доньки сюди, в оце Богом забуте місце, з метою виховного моменту. Думала, непутяща донька оговтається, не зможе жити без комфорту, без рідних стін і максимум через тиждень примандрує додому зі сльозами каяття та благання. Минув місяць, а вона не вертала. Ірина знала – чоловік тримає з донькою зв'язок. Це добре, мусить бути контроль. Однак не сподівалася, що Василь аж настільки допомагає… Тут направду жити можна. А вчора, коли вона між іншим завела розмову, чи не час блудній дитині повернутись додому, взагалі сказав, що Алінці без них (тобто рідних батьків) набагато ліпше… І що донечка нарешті стала правдивим художником, почавши дійсно писати

картини, а не малювати. Правду кажучи, це найбільше збентежило Ірину. До того ж якесь дивне передчуття чогось незворотного, що підстерігає її дитину, не давало спокою. Сни з минулого останнім часом приходили дедалі частіше. Цю ніч не спала і вирішила помиритися з донькою. Врешті-решт її Василь – надто м'яка людина і не все бачить таким, яким воно є насправді. Ірина постійно ним крутила, мов циган сонцем, тепер ось дочка вправно продовжує це робити. Яблуко від яблуні… Можливо, вже не такі пропащі справи в її Алінки? А донька з тихенької домашньої бунтарки перетворилася на справжнісіньку революціонерку. Он і метал у голосі задзвенів.

– Ти мене не так зрозуміла, доню, – повторила примирливо Ірина. – Я сумую за тобою. Розумієш, того разу все так по-дурному склалося і ми не погомоніли, як дорослі люди. Так, визнаю, винна – погарячкувала. Пробач.

Аліна наливає в горнята до заварки окріп, якусь мить здивовано розмірковуючи над почутим. Тоді сідає за кухонний стіл.

– Добре. Давай побалакаємо, як дорослі люди. Вибачення прийнято.

Ірина чемно перетинає кімнату й сідає на краєчок стільця, якось невпевнено… Це ж не її територія. Вона відчуває. Стіни кімнати, пофарбовані в жахливий фіолетовий колір, тиснуть зі всіх боків. Стелажі з книгами, половини назв яких вона ніколи й не чула, хоча і не вважала себе неуком (і це читає дев'ятнадцятирічна дівчина!), на вікнах помаранчеве лахміття, тобто штори, а найжахливіше – навпроти за столом впевнена в собі Аліна.

– Дякую, мамо, що прийшла, – веде Аліна. – Я пару разів пробувала погомоніти з тобою, пригадуєш? Ти вимикала телефон, не бажаючи зі мною розмовляти. Зараз у мене гарна нагода попросити вибачення за зіпсуті штори, за те, що досі не виправдала твоїх сподівань, однак це ще не остаточно. Час покаже. Може, я направду рухаюсь не в той бік? Я до вас не повернусь. Мені тут добре. Самій. Правда, добре. Пий чай.

Аліна бере з полиці цукерничку, дві чайні ложечки, кладе на стіл.

– Бери цукор. До речі, у мене в холодильнику є «Корона», яку ти любиш, мамо, – і Аліна відчиняє двері холодильника, витягуючи з нього плитку шоколаду, – можна дати до чаю лід. Будеш?

Ірина ствердно киває головою і в горнята з чаєм перекочовують маленькі прозорі кубики льоду.

Простір у тій частині майстерні, яка зветься кухнею, насправді дуже тісний, однак вдало скомпонований. У правому куті кімнати, навпроти вхідних дверей, електроплита. Справа від неї стіл із полицями. Зліва холодильник. На холодильнику мікрохвильовка, на столі електрочайник. Над столом шафка з поличками. Без смаку, на Ірину думку, та все ж доволі практично. Ірина кладе в горня дві ложки цукру, хоча її звичайна доза – півложечки. Розгублено помішує його, вистукуючи об стінки горнятка ложечкою й обмірковуючи слова, які прийшла черга їй казати. Шурхотіння за стіною, яке називається чужим ремонтом, заважає зосередитися:

– Як ти можеш у цьому гармидері жити, донечко? – примирливо говорить Ірина. – Це ж суцільний стрес. Переїдь додому, поки воно не закінчиться. Ти ж, доню, ще сесію доскладати мусиш. Тільки не сприймай мої слова як бажання задобрити чи обдурити тебе.

– Я й не сприймаю. Цей «стрес» тільки-но почався. Однак звідси нікуди не поїду. Ремонт тут тільки вдень. І триватиме недовго, сподіваюсь. До того ж я півдня в бібліотеці, півдня в Академії чи на етюдах…

Аліна п'є чай без цукру. Цього батько навчив – художник мусить навіть фізично сприймати довершеність смакової гами, не спотворюючи її.

Вони мовчать. Кожна сьорбає свій чай, зосереджено думаючи, що ж буде далі.

– Слухай, доню! Може, підемо в якесь кафе. Мені цей шум діє на нерви, будь ласка, – озивається першою Ірина, вдаючись до хитрого маневру: виманити супротивника на нейтральну територію.

– Добре! Я перевдягнусь. Через пару хвилин буду, – погоджується доволі легко донька.

Аліна прямує до вхідних дверей. Там зліва невеличка шафа. Витягує звідти якесь шмаття й заходить до ванної кімнати, щоб переодягтися.

Тим часом Ірина роздивляється майстерню. Ліжко дбайливо застелене чимось фіолетовим і стоїть зліва від вікна. Мольберт справа. На ньому порожнє біле полотно. Під мольбертом щось недбало накрите клаптем тканини. Ірина підходить до мольберта, нахиляється, здіймає шмату і ставить картину на мольберт поверх чистого полотнища. Очевидячки, це саме той шедевр, який так нахвалював Василь. Ірина робить пару кроків назад і…

…торопіє. Картина одразу затягує. Кожна краплина дощу, мов справжня, а не намальована. Та річ не в цьому… Вона одружена з художником і бачила чимало прекрасних полотен – на виставках, у галереях, у музеях. Однак це – геть інше. Алінин витвір вабить і водночас жахає. Це вона вже колись переживала, відчувала…. Ірина прискіпливо вдивляється в очі жінки на картині. Вона знає її! Цей такий знайомий рух правою рукою й… Це – вона. Вирує гроза, блискавка розриває небо. Здається, ніби хтось дбайливо ховав у пам'яті ці спогади, а жінка з полотна торкнулася пальцями до призабутого й змусила його воскреснути. Хоча воно було вже давно мертвим. Ірина його сама поховала, пересвідчилась у тому, що назавжди. А воно насправді ніколи не вмирало. І ось зараз поруч, наздогнало її, можливо, чекає слушної нагоди, щоб напасти! Жах своїми пазурами впивається в серце, вириває з тіла тепло і радість. Ірина через силу відриває погляд від картини й квапливо накриває її. Чує шерех у себе за спиною. Ірина стоїть, захоплена зненацька, не чула – коли донька увійшла, й не знала, скільки часу простояла перед цією картиною, пригнічена і збентежена заразом. Минула лишень мить чи вічність?

– Прекрасне полотно, доню. Алінко, звідки ти взяла ці образи? – ледве чутно каже Ірина.

Скільки часу вона простояла перед цією картиною – мить чи вічність?

– Наснилися, – спокійно відповідає донька, і це правда.

Мовчки виходять із кімнати. Мама йде попереду, тиха й трохи збентежена. Аліна замикає двері і наздоганяє Ірину між дев'ятим і восьмим поверхами. Несподівано зупиняється:

– Мамо, де твої сумочка та босоніжки? Ти ж боса…

Кумедна ситуація, однак Аліні зовсім не смішно. Вона ще ніколи не бачила такою розгубленою свою матір, завжди надто впевнену у власній правоті, до педантичності вишукану в манері розмовляти, вдягатися, рухатися, що, як і коли їсти. Ірина зупиняється й збентежено дивиться на босі ноги. Аліна тим часом вертає назад до майстерні, за босоніжками та сумочкою.

Вони сидять на вулиці під парасолькою літнього кафе. Задуха дня говорить про те, що таки прийшло літо. Ірина п'є мінералку малюсінькими ковтками. Аліна замовила сік, ще не принесли. Вони мовчать. Точніше, мовчить Ірина. Уперше за дев'ятнадцять років вона не повчає, не читає нотацій… Чомусь це погано. Аліна вирішує рятувати ситуацію, тому що відчуває себе винною. Це ж вона написала ту дурну картину. Чому ж вона так шокує її рідних? Дівчина починає розповідати мамі про справи в Академії, про сесію. Ірина ніби оживає, слухаючи буденну розмову доньки. Як спраглий вазонок, котрий без води опустив своє листя та тихо вмирає. Ти починаєш лити на нього водицю, і він оживає. Буквально на очах піднімає свої пелюсточки вгору… Мить – і він уже стоїть впевнений у собі, весело підморгуючи світу. Ірина поволі, мов та квола рослинка, всмоктує в себе слова Аліни.

Після годинної розмови, коли вони прощаються, Ірина витягує зі сумочки ключі:

– Візьми, Алінко, це від квартири, від нашої квартири, твоєї також. Можеш приходити будь-коли. До речі, у майстерні слід поставити кондиціонер, а то ти влітку задихнешся від спеки або дістанеш тепловий удар.

Очі Аліни від здивування стають розміром зі сливу. Ірина тим часом продовжує:

– Я завтра ж, поки ти будеш в Академії, займуся цією справою. До речі, у тебе є ще один ключ від майстерні? Не хвилюйся, після того, як ми поставимо кондиціонер, я його поверну.

– А я й не хвилююся. Ключ є в тата, тільки він думає, що я цього не знаю, – весело підморгує мамі Аліна. – Дякую, мамо! Я рада, що ми помирилися. Мушу забігти в бібліотеку. Ще купа різних справ. Сесія, розумієш?

Аліна рвучко обнімає Ірину, цілує її в щоку і йде геть…

У неї направду ще багато справ, і несподівано день, який так прикро почався, стає вдалим.

Розділ II

Розділ II

1. Гонихмарник

Ой, вінку, мій вінку,
Хрещатий барвінку,
Ой, я ж тебе плела,
Вчора із вечора,
Та й на себе приміряла,
Миленького виглядала.
Українська народна пісня

Ірина сидить у вітальні. На столі майже допита пляшка коньяку. Вона нажахано дивиться у вікно, немов бачить там примару. Насправді – то її спогади.

Жінка з нитками-блискавицями повернулась із минулого. Ірина не втекла від колишніх примар. Вони – поруч, у цьому місті. Проте цього разу вона їх не цікавить. Їм потрібна Алінка, її Алінка. Усе рухається по колу, по колу, по колу… Ні! Не по колу. У колі є пункт повернення. Усе біжить по спіралі, хаотично й безглуздо, піддаючись надто складній логіці природи речей. А тебе ж попереджали про це, здається, п'ять років тому. Не повірила, бо та примара видавалася такою жалюгідною, скореною. Не повірила. Чи повірила?

Чому ж ти сама себе обдурюєш, жінко? Знала, що це може бути. Сподівалася, що воно тебе обмине, втікала від нього. Врешті зуміла себе переконати – коло розірване. От і Алінку після сварки так легко від себе відпустила. Що ж тепер буде? А може, це лише сон, ота картина. Звичайнісінький химерний сон начитаної дівчинки. Ні. Аліні ж не примарилися рожеві слоники чи принц на білому коні. У сні вона побачила колишню тебе.

Ірина ступає босоніж містком своєї пам'яті, по битому склі розбитих на друзки надій, мрій, сподівань і несамовитого кохання. Знає, що не втекти від цього, не заховатися за вірною спиною Василечка, бо то вже не її боротьба, не її війна.

Двадцять два щасливі роки у шлюбі з Василечком. Їй не треба було подобатися свекрусі чи догоджати свекру. Василько – сирота, як і вона. Його батьки пішли з життя несподівано. Тата здолав інфаркт, про таких кажуть – «згорів на роботі», маму збила машина, коли вона поверталась із цвинтаря додому на сороковий день по смерті батька. Василеві тоді виповнилося вісімнадцять років. Хлопець мусив навчитися жити без батьків. Це йому вдалося. Майже.

Через три роки він зустрів Ірину. Батьки подбали про свого єдиного сина. Прекрасне п'ятикімнатне помешкання майже в центрі Львова і дуже поважні родинні зв'язки. Після вбогої сільської хати молодій дівчині це видавалося раєм. Правда, Іринка довгенько призвичаювалася до міського життя. Бракувало чистого повітря, неба, зір, простору, а найбільше – лісу. Мусила звикнути – назад дороги не було. Та це все заслуга Василька. Він терпляче вчив її жити в місті, вгадуючи наперед всі забаганки коханої. Підшукав дружині гарну роботу, в одній із найпрестижніших львівських шкіл, відповідне коло знайомих, яке примусив сприймати Ірину як рівню. Це було неважко. Ірина виявилася доволі здібною ученицею: гарний смак, гострий розум, а панським манерам та манірності так легко навчитися, маючи бажання.

Кохання. Таке щедре й жертовне. Вчора чоловік приніс додому величезний букет польових квітів, які терпко пахли полем, став на коліна, взяв її долоні у свої й ніжно прошепотів: «Я так люблю мою Іринку, як ніби й не любив ще ніколи за двадцять два роки родинного з нею життя. Я безупинно говорю їй найніжніші слова. Милуюсь нею, весь переповнений до неї глибокою ніжністю… Так, я люблю її, мою Іринку, і з того щасливий». Ірина стояла збентежена, зачудована і щаслива. Василь додав:

– Я можу повторювати ці слова безконечно, Іринко. Хоча вони написані не мною. Це зі «Щоденника О. Довженка».

Їхнє кохання не стало буревієм чи всепоглинаючим торнадо, можливо, саме цього бракувало Ірині, і вишукувала вона його в жіночих романах. Любов Василечка – наче лагідна погідна весняна днина. І в сонці того кохання Ірина купається досхочу, ловлячи себе на думці, що не можна бути настільки щасливою, бо ризикуєш накликати гнів богів… І ось, маєш! Накликала!

Кохання! Чи любила вона свого Василечка? Поважала, шанувала, піклувалася, він був батьком її дитини – але чи то є правдивим, таке кохання? Між ними ніколи не палав шалений вогонь ватри. Лишень помірне стабільне багаття, біля якого можна зігрітися, відігріти зашкарублу душу, солодко подрімати й не спопелитися…

Алінка. «Найшла коса на камінь», – любить говорити про взаємини доньки і матері чоловік. І таки правда. Якщо когось Василь і любить так само сильно, як дружину, то це Алінку – ніжну, добру, справедливу, інколи гостру, мов шаб ля, і метку, наче блискавка. Ірине «чіпляння» до дитини має на меті одне – мати дочку завжди на оці, контроль задля її блага. Так небезпечно сьогодні бути молодим, стільки спокус, а найважливіше, їй здавалося, що зможе захистити душу своєї дитини від нього чи того, що дамокловим мечем висить над жінками її родини. Сьогодні побачила ту картину і ледь не вмерла: сяк-так допленталася додому. Але хіба таке можливо? Невже це лишень витвір уяви художника – той сон? Хтось мав «принести» його у свідомість дівчини. Ірина здогадується хто, чорти б його вхопили. Але донька не повірить і не зрозуміє, коли все розповісти.

Подумає – схибнулася мати на старість. Вона у неї така прагматична! Що ж робити?

Як болить голова! Господи, як болить голова! Коньяк не допомагає рані, що відкрилась у душі і кровоточить… Трішки посплю, тільки трішки…

Маленький котик-сонько пухнастими лапками ніжно дмухає на вії, і вони змикаються, мов пелюстки квітки увечері. І ось уже дрімота на своєму човнику відносить її в далеч неозору й незорану та перейдену й пережиту. Дрімучі ліси, глибокі озера, твань та баговиння, вкриті барвистим квітковим килимом підступні болота, чисті живиці, грайливі й потужні ляскавиці[1]. Волинь. Полісся. Її батьківщина. Вона вдома, нехай лишень у сні, та все ж вдома.

Ірина виросла в глухому волинському поліському селі. Настільки глухому, що телевізор у ньому дуже довго вважався дивовижею. Зі всіх боків до села тулився праліс – суворий приятель та поважний батько. Своєю силою він боронив село та його мешканців від вітровіїв і лихого ока. Принаймні, саме так видавалося тоді Іринці.

Батьків втратила рано, коли мала п’ять літ. Зима в той рік видалась дуже холодною і дуже сніжною. Снігу навалило так багато, що тато не встигав розчищати стежки. Маленька Іринка захоплено бігала розчищеними стежинками-тунелями, наче казковими лабіринтами крижаного палацу з казочки, яку їй частенько читав татко на ніч. Одного сніжного дня батько пішов у сусіднє село в якійсь нагальній справі. Та, очевидно, вирішив вкоротити шлях і подався через ліс. Ліс знав, як своїх п’ять пальців. Та чи то сніг був занадто глибокий, чи то Блуд у лісі причепився – додому так і не вернув. Тіло знайшли лишень у квітні, коли врешті розтопився сніг, біля Чорничного болота, а це в протилежний бік від стежки до сусіднього села. Всезнаючі язики сільських хвесьок запевняли, що це лихий його в дебрі заманив, а через що… Бо відцурався давніх звичаїв. Не годиться іти до лісу, хай навіть взимку, без оберега. Дитячі спогади дуже невиразні. Вона пригадує майже темну кімнату, запах прополісу від свічок навколо щільно зачиненої домовини і голосіння мами:

– Чоловіче мій! Павлику! Павлушенько!
Куди ж ти убираєсі, куди ж ти виряджаєсі?

[1] Ляскавиця – грім.

Та не йди ж полем, бо ніжку поколеш.
Та не йди морем, бо утонеш.
А йди ж попід горою та бери й мене із собою!

І він забрав. Мама дуже тужила за батьком, побивалася, плакала-ридала, щодня бігала на цвинтар і проводила там по півдня. Одного разу потрапила під не дуже теплий квітневий дощ, змокла до ниточки, застудилася і захворіла. Згоріла, мов свічка: ні уколи, ні пілюлі, ні бабусині знахарські трави не допомогли. Бабуся сказала, що вона не захотіла жити і татко забрав її. Іринка залишилася сама-самісінька: ні сестри, ні брата, ні тітки, ні дядька. Тільки старенька бабуся, яка домоглася таки, незважаючи на свій поважний вік, опіки над дівчинкою.

Отак вони вкупі й жили – Іринка й бабуся Орина. Іринка росла спокійною, роботящою, дуже чемною дівчинкою. Не розбещеною матеріальними благами, не розвезеною батьківською любов'ю, у якій її однолітки, як і всі діти в нормальних повноцінних сім'ях, купалися, мов земля в гоже літо в променях сонця, досхочу. Співчуття, подекуди вдавана жалість односельців, які виливалися на неї звідусіль, куди б вона не приходила, лишень дратували. Іринка старалася не з'являтися надто часто на очі жінкам-жалібни-цям. Нарешті зрозуміла: бібліотека й ліс – це ті місця, де можна легко заховатися від надміру доскіпливих очей і в'їдливих язиків. Довгими зимовими вечорами вона багато читала, слухала бабусині казки та легенди про Перелесників, Полісунів, Щезників, Перестрічників, Мавок… Ліс для неї став другою оселею, у якій мешкали оті чарівні істоти з бабусиних легенд. Добрий вірний приятель! Він галайкотів, щебетав, джерґотів, сердився, шаленів, хвилювався, радів, тішився, ридав, побивався, реготав, глузував, жартував, створюючи власний настрій, залежно від пори року, доби, погоди… Вона любила гуляти в лісі, зазвичай без потреби, не так, як її односельчани – не збираючи ні ягід, ні грибів. Іринка слухала і розмовляла з лісом. Лишень тут відчувала себе вільною.

Одного травневого вечора Іринка після школи, переробивши всю хатню роботу та підготувавши уроки, пішла в гості до лісу. Іринка не мала близьких подруг, оскільки дівчата в сімнадцять років мало цікавилися творчістю Гете чи Томаса Манна, а віддавали перевагу дурнуватим теревеням – «як він на мене подивився» і «що я йому відповіла». Іринці поки що було байдуже до цих масних балачок і до стривожених поглядів хлопців на стрункy звабливу постать русявої полісянки. Дівчинка йшла стежиною, яка вела до Чорничного болота. Біля поваленої сосни завернула вліво, до своєї улюбленицi – стрункої берізки, яка самотньо росла посеред галявини. На цю галявину рідко заходили люди, була вона досить далеко від стежки, та й гриби та лісові ягоди на ній чомусь не росли. Хіба що суниці! Та для суниць трохи зарано. Кінець квітня – ніжна й трепетна пора. Птаство лісове обзаводиться родинами, у тваринок також шлюбні ігрища й забави. Дерева та кущі шепочуть одне до одного молодою ніжною паростю. Зелений м'який килимок під ногами, поцяцькований синьо-фіолетовими барвами рясту та медунки. Подекуди біліють і білі горошки-дзвіночки. Пора цвітіння конвалій тільки-но розпочиналася. Дихалося від отих чарівних запахів неповторно-легко й свобідно. Хотілося отак вічно брести отим казковим світом, пити його вроду, дихати лишень нею. Нежданo почула чийсь розмірений впевнений голос, який долинав якраз із галявини. Слів вона не розібрала. Звучали вони доволі сильно й незрозуміло. Стараючись не шарудіти, щоб не сполохати балакуна, Ірина тишком-нишком підкрадалася до галявини, все чіткіше чуючи незнайомі слова, що промовлялися чужинською, невідомою мовою.

Посеред галявини спиною до дівчини стояв зовсім голий хлопець, широко розставивши ноги. Знала, що то не гоже отак підглядати за людиною, та вдіяти із собою нічого не могла. Побачене дивувало. Ірина відразу впізнала юнака по дивакуватій, як для села, зачісці – чорне смолисте волосся спадало хлопцю на плечі. Це ж Ігор Сокірко з іншого кінця села.

За ним бігали майже всі сільські дівчата. А балачок скільки вона ненавмисно переслухала від однокласниць про його вроду і про те, який він добрий, дужий, цікавий і ще щось там. Хлопець завжди лякав її, пропікаючи гострим поглядом своїх чорнющих очей. Що він тут робить? Голий у лісі в білий день. Руки Ігор підняв догори, бурмочучи то голосніше, то тихіше незнайомі слова. Мелодика їх доволі проста, та все ж невідома. І раптом Ірина зобачила в руках хлопця срібні блискучі нитки. Один кінець їх був міцно затиснутий у кулаку, а інший (о Боже!), інший піднімався вгору і губився десь у високості. Ірина закрила собі рот долонями обох рук, щоб не зойкнути. Юнак притягував хмари. Цього не може бути. Лунко загупало серце. Це ж усе вигадки, легенди про притягування хмар, заклинання… Як у бабусиних оповідках. Але… Тут поруч, за якихось п'ять метрів від неї, стоїть людина, розмовляє з небом і не просто балакає, а ще й наказує йому. Цікавість бере гору над здоровим глуздом. Ірина вирішує підібратися ближче до хлопця і випадково наступає на суху гілочку сосни. Та гучно тріскає. Ірина завмирає… Хлопець, не випускаючи з рук невидимі блискавиці, озирається. Їхні очі зустрічаються, і вони кілька секунд пильно дивляться одне на одного. Сполохані очі-озера й смоляні насмішкуваті, глибокі… Ірина розгублено й перелякано починає задкувати. Потім зривається на біг. Вона біжить лісом і не озирається. Не віриться, що Ігор голяка стане її наздоганяти. Коли вбігає на рідне подвір'я, перші краплини дощу падають на землю. Починається справжнісінька злива, яка взялася нізвідки.

Увечері, сидячи в теплій затишній хаті й чуючи жебоніння крапель дощу по шибі, Ірина слухає неквапливу розповідь бабусі. У руках книга, однак чомусь сьогодні не читається:

– Ох, і постаравсі нині Гонихмарник, ох, і постаравсі. А дощ який рівненький, мов кожна його стежечка до землі пестливо вирівняна… Колись моя бабуня казали, коли врешті після довгої посухи йшов дощ, отакий-во рівний, слічний, шо то Гонихмарник закохавсі, тому не до бешкетів йому.

– Гонихмарник! – прошепотіла Іринка і враз перед очима виникла гола постать юнака зі срібними нитками в руках. – А хто такий Гонихмарник, бабусю? Це те ж, що й Перелесник із ваших казочок?

– Тю на тебе! А ти шо, хіба не знаєш? Я ж тобі вже відала[2]. Та тому, хто забагацько читає, так як ото ти, все може в голові переплутатисі. О, то сильний та небезпечний чоловічина! То перевтілений дводушник, – таємниче веде бабуся.

– Дводушник? – відклавши книгу вбік, зацікавлено розпитує Іринка.

– Дводушник, унученько, то напівлюдина, напівнечистий. Часто він допомагає, приганяючи під час посухи хмари, як ото тепер, але буває, шо принаджує град і грози, навіть смерчі. Та коли його розсердити, – веде неквапом бабуся, перебираючи навпомацки в'язальні спиці. Вона робить на замовлення черговий светр чи камізельку, добрий приробіток до бабусиної пенсії. Ірина також пробувала допомагати бабусі, однак у неї до цього «не звідтам ростуть руки» – говорила жартівливо бабуся.

– Отаке-от. Та ліпше від нього триматисі якнайдалі, особливо молодим слічним[3] дівчатам, – говорить із притиском бабуся. – Закохаєсі й пропадеш. Ой, лишенько, внученько, дивисі – вже пізня пора! А я тобі на ніч такі небилиці відаю, шо не приведи, Господи, вночи примариці.

Ірина з бабусею живуть у невеличкій дерев'яній хатинці під солом'яною стріхою. Таких залишилося всього три на село: у столітньої Терпелихи, чотирьох синів якої забрала війна, у п'яниці-заброди Ґєника, який повернувся в село із золотих копалень, поселився в старій напіврозваленій неньчиній хаті та, ніде не працюючи, пропивав зароблені важкою працею гроші. Третя хата під солом'яною стріхою – їхня. З подвір'я дерев'яними східцями

[2] Відала – пояснювала.

[3] Слічним – гарним.

потрапляєш на ґанок, а згодом – у затишну простору кімнату, завішану рушниками та обтикану пахучим запашним зіллям. Зілля скрізь – над вікнами, у пучечках, у віночках, у полотняних торбинках. Бабуся Орина – відунка-травниця, то в них родинне, кожен в околиці про то знає. Світлиця слугує і вітальнею, і кухнею, і спальнею для бабусі. Праворуч двоє дверей. Одні – комора. Інші – Іринчина кімнатка. Отак вони й живуть, трохи в злиднях та завше в злагоді.

Іринка вкладається на ніч. Вона любить спати при розшторених вікнах. За хатою росте ліс. Їй подобається роздивлятися верхівки дерев, які місячної ночі ніби торкаються верхівками неба й бавляться там із хмарками та зірками. Дощ не вщухає. Десь далеко шаленіє гроза і заледве чутно шипіння ляскавиць. Не дуже яскраві мигунки[4], світло від яких зовсім блідо долітає до села, мляво освітлюють небо. І в тому блідому полиску мигунок можна все ж дещо розгледіти в горобиному мороці ночі. Під хатою брилики бузку сумно плачуть, встеляючи своїми сльозами й так мокрісіньку траву. За хатою дорога, через дорогу ліс, чисто вимитий і спокійний. І раптом якась незручність не дає спокою, ніби щось псує цю ідеальну картину, яку дівчина встигає розгледіти при недбалому освітленні далекими блискавками. Там, на дорозі, постать людини. Якесь дивне збудження пробігає тілом. Вона, здається, знає хто.

Ірина лягає в ліжко. Їй бентежно та цікаво заразом. Чому він стовбичить під її хатою? Згадує бабусині слова: «Гонихмарник закохавсі!» Зорі заховані за хмарами, заховане за хмарами небо. На серці млосно й приємно. Іринка засинає. І їй сниться сон.

Дівчина стоїть на верхівці гори, щось притуляючи до серця. Дощ ллє, мов із відра. Платтячко намокло, здається, воно готове розчинитися. Потоки води стікають обличчям, і вона не впевнена: вода це чи її сльози, такі солоні на смак. Грозова ніч, кудлаті хмари знавісніло ширяють небом, і раптом цю пекельну темінь шматує мигунка-блискавка й освітлює те, що приховує злодійкувато ніч. Там, у долині, стоїть юнак, тримаючи в руках сріблясті нитки, керуючи хмарами, запускаючи долонями блискавки. Це Ігор, чи то Гонихмарник.

Сьогодні в сільському клубі концерт до Дня перемоги. Зійшлося всеньке село: і старе, і мале. Бабуся не прийшла – зле чується. Вона останнім часом надто часто хворіє… Тільки трав'яні відвари й допомагають. Таке свято в сільському клубі – велика подія. Всі ошатно вбрані, мов на Великдень.

Програма вечора розпочалася з покладання квітів до пам'ятника Воїну-визволителю. Піонери в червоних галстуках, веселі комсомольці, набундючене начальство, жменька ветеранів, барвиста юрба односельців, і квіти, квіти, квіти…

Далі все, як зазвичай, – гімн про нерушимість, хвилина мовчання, виступи голови колгоспу, парторга, голови сільради, директора школи. Потім речитативом випалює свої вітання з Днем звитяги шкільний комсорг, за ним перелякана чорнява дівчинка з великими білими бантиками-метеликами на голові, голова ради піонерської дружини. Потім виступає старенький дідусь від ветеранів війни, схожий на старого криничного журавля, якого прикували люди до води, обрізавши крила. І нарешті заключне слово бере «людина з району». Його вже майже ніхто не чує. Всім набридло.

Після двадцятихвилинної перерви розпочався власне концерт, якого всі з нетерпінням чекали. Після концерту, коли вже досить стемніло, десь між десятою та одинадцятою годинами, Іринка непомітно вислизнула з клубу. Не любила дівчина танців. Почувалася там чужою.

Дівчина йшла весняною вулицею, вдихаючи на повні груди аромат бузку, черемхи, травневої ночі. За спиною залишилися гамір, метушня, п'яні крики, чоловіча міцна лайка вкупі з вдавано-веселим жіночим хіхіканням.

[4] Мигунки – блискавки.

А ось і рідна оселя. У великій кімнаті світиться. Бабуся нізащо не засне, поки онука не повернеться. І коли рука лягає на хвіртку, за спиною озивається:

– Іринко, зачекай, будь ласка!

Ірина перелякано зупиняється. До неї підходить юнак. Вона впізнає його – це Ігор Сокірко. Серце затріпотіло, мов пташка, і гаряча хвиля збентеження накрила її з головою.

– Добрий вечір! Дай Боже щастя! – голос звучить доволі лагідно, сум'яття відступає. – Не полохайся, дівчино, я тебе не скривджу.

– Дай Боже! Я не з полохливих, – говорить Ірина, – мені трохи незручно перед тобою. Розумієш, за той прикрий випадок у лісі. Підгледіла не навмисно, слово честі. Не журись, нікому не оповідала, навіть бабуні. Нікому й не розповім. Я вмію мовчати.

Темрява приховує обличчя.

– А я й не журюсь. Звісно, не повідаєш. А зрештою, коли б і наважилася, то марно. Ті, хто повірить, і так знають, а ті, шо не вірять, – наплетуть купу малу і такого нахимерять, шо непереливки будуть і тобі, і мені. Підуть зводи та переводи[5] селом… Тобі того тре', га? Село – всі, мов на долоні, – жваво веде хлопець.

– Якщо ми порозумілися, тоді добраніч, – говорить Іринка, трішки розчарована почутим, і штовхає рукою хвіртку.

Хвіртка чомусь не піддається. Пробує ще раз. Лишень за третім разом уздріла, що Ігор тримає її.

– Пусти. Ми наче замирилися[6]? – розгублено перепитує дівчина.

– Замирилися! Та я не для цього сюди прийшов, – спокійно говорить юнак.

– Не для цього? А для чого ж тоді? – дивується Ірина.

Він підходить до дівчини так близько, що вона відчуває, як своїм волоссям зачіпає тканину його сорочки, вдихаючи запах напрацьованого за день чоловічого тіла. Її голова заледве сягає рамен хлопця. У роті пересихає. Чар, який іде від сильних міцних чоловічих рук, від такої нежданої близькості, робить її майже безвільною.

Ігор відчуває дівоче збентеження. Так ставалося кожного разу, тільки-но він жадав якоїсь жінки. У нього було безліч дівчат, жінок. Вони на диво легко віддавалися йому, виконуючи всі його зацьханки[7]. Дівчата за ним гибіли[8], навіть благали, щоб він не полишав їх. Та парубок любив розмаїття. Їсти щоденно мед набридає, інколи хочеться киселиці.[9]

Якось зобачив Ірину, випадково під крамницею, потім пару разів перечепилися поглядами ненавмисно на вулиці. Дівчина ніяк не втікала йому з голови. Він пам'ятав її ще зі школи – худенькою веселою дівчинкою-берізкою із смішними кісками. Як вона змінилася! Тендітна, струнка, довге русяве волосся, заплетене дбайливо в товсту косу. Великі небесні очі, заквітчані русявими кучериками, що неслухняно вибиваються з гармонії коси через свою короткуватість та недбало спадають на чоло та очі. Завжди доволі скромно вдягнена, та за дівочою вродою цього і не помічаєш. Хіба псує красу проліска ранньою весною брудна холодна земля? Тільки підкреслює вишуканість, пасує перед нею! Сам не розумів достоту, що з ним діється. Ірина видавалася не такою, як інші дівчата. Часто-густо притьмом заповзяті[10] або силувано[11] полохливі. Ірина не мала від кого навчитися отих різних жіночих вивертів. Тому що сирота. От і була непідробною, справдешньою, без омани, як той прадав-

[5] Зводи та переводи – плітки.

[6] Замирилися – погодилися.

[7] Зацьханки – забаганки, примхи.

[8] Гибіли – побивалися через велике кохання.

[9] Киселиця – драглиста страва зі слив та борошна або круп.

[10] Притьмом заповзяті – дуже вперті.

[11] Силувано – удавано.

ній ліс, якому байдуже до гараздів цивілізації – він лишається собою. Тоді в лісі, коли він наганяв дощ, відчув її присутність. Гілка хруснула, Ігор озирнувся. Йому здалося, що він вічність дивився в ті очі. І з того часу зовсім думати про інших дівчат забув. Все Ірина перед очима, навіть у снах.

Незрозумілу напругу між цими двома розірвало полохливе скімлення вхідних дверей ґанку. На порозі з'явилася бабуся Орина:

– І де тота дитина вештаєці? Он вже північ небавом[12]. Охо-хо… – решта слів згасає в скімленні вхідних дверей і в самій хаті.

– Мені час. Бабуся тривожиться, – Ірина чітко вимовляє кожне слово, чар розсіявся, мов туман під сонцем, – Бувай здоровий, не кашляй!

Глузливо кидає в очі хлопцю. Крутнулася дзиґою, вправно перестрибнула через низенький пліт, стрілою влетіла на ґанок, накинувши застібку на двері, про всяк випадок. Зупинилась, відсапуючись і слухаючи кроки ночі. І тільки цвіркуни, жабенята та закоханий соловейко краяли цю тишу сюркотанням, райканням та тьохканням ніжно і натхненно.

Вночі наснився сон. Гонихмарник у ньому був дуже лагідним, а дощ – ласкавим та тихим.

Тож і ранок неділі видавався Ірині світлим та радісним. Після сніданку Ірина помила хатнє начиння й взялася за уроки.

З вулиці долинали гучні голоси сільських пліткарок. У них на призьбі частенько так. Бабуся – неабиякий авторитет у селі. Вона – знатниця-травниця. Лікує-рятує людей травами, тож до неї частіше заходять, ніж до сільської амбулаторії. Бабуся нікому не відмовляє. Ворогувати з Ориною не варто, від болячок не зарікайся. Пригадує Ірина, що частенько чула від тих, хто приходив за ліками: «Ой, бабо Орино, даремно не берете за свої ліки жадної плати. Та ж ви б могли озолотитисі. До вас вся околиця бігає. А ви ще й сердитисі, коли вам гроші чи абощо пропонують. Повірте, то від чистого серця». Бабуся завжди відповідала одне:

«Боронь мене, Боже, за зіллє заплату[13] брати. Якшо почну так робете, то тоті ліки аніниц не поможут, тіко нашкодят. Коли я беру в земли трави, я ж не закопую туди грошики чи золото. Нє. Я вклонюсі й подякую, стараючись не шкодити, не маючи злих намірів. Гроші? Мені добре слово дяки й таке ото ставленє щедротне набагато коштовитіше, ніж тоті ваші маєтности».

Десь із семи років Орина почала вчити онуку травних премудростей. Розрізняти хвору траву від помічної. Іринка легко могла відрізнити добру м'яту, наприклад, від лихої. Тут мало значення все. Місцина, де рослинка зросла, час цвітіння і ще щось таке, чого вона сама пояснити не могла. Це відчуття з'явилося не відразу, в останній рік буквально. Дивишся на траву і просто знаєш, для чого вона, і чи здорова, чи готова зцілювати, майже підсвідомо. Бабуся казала, що до неї таке чуття прийшло вже в п'ятнадцять. До мами Ярини – у вісімнадцять. Тут головне захотіти, розбудити його. Бо прописані премудрості, рецептура – далеко не найважливіше. У кожній найменшій травиночці, квіточці, листочку живе сила. Зуміти відділити добру від злої, лиху від помічної не навчить жоден рецепт. То дається від Бога, а ти вже сама керуєш тим таланом. Розумні книги, які Ірина просто поглинала, називали це інтуїцією. Нехай! Бабуся говорить просто: «Вроджене і всьо!» Ірина із завмиранням стежила, як бабуся готує ліки. Вона завжди співала, переливаючи з народної пісні у своє вариво щось значно більше, аніж набір звуків. «Слово, дитинойко[14], то правдивий скарб, даний людині Богом. Бач, то навіть у Біблиї кажиці, шо в началі було Слово. Тіко не завше, люба, ми вміємо ним вдало послуговуватисі. Воно і вбиває, воно і зцілює» – любила повторювати бабуся. А

[12] Небавом – незабаром, от-от.

[13] Заплату – оплату.

[14] Дитинойко – дитинко.

заплетене в косу пісні слово віночком спадало в бабусині руки, і вже чар пісні вкупі із зелом зцілював.

Ірина зняла з лавки старенький ліжник і пішла до лісу – почитати в тиші та спокої. Обійшла хату з другого боку і так, щоб ніхто не помітив, перебігла через дорогу до лісу. Біля Чорничного болота спокійно: крім грайливого пташиного співу та шелесту молодої парості нічого і нікого. Ірина вже давно запримітила два розлогі кущі бузини, за якими можна примоститися, подалі від цікавих очей. Постеливши ліжник, дівчина заглибилась у читання. Прочитала, може, сторінок десять, коли відчула якийсь дискомфорт. Вона відірвала очі від книги, глянула поперед себе й завмерла. Неподалік, підпираючи сосну й схрестивши на грудях руки, стояв, усміхаючись, Ігор. Високий, дужий, широкоплечий, наче Вернидуб із казки. Смоляне волосся зав'язане незмінно у вузлик. Надто вузькі губи для такого мужнього обличчя. Широкі густі брови. Чорні, мов вуглинки, очі, трішки глузливі, з веселими іскорками всередині. Уже один погляд очей ворохобив.[15]

– Дай Боже щастє! – чемно загомонів хлопець.

– Ти де тут взявся? – сердито випалює дівчина. – У нашому лісі скоро людей стане більше, ніж дерев.

– І тобі добрий день! – ніби вона сказала йому щось приємне, веде своє юнак.

Ірина зрозуміла, що не почитає. Спересердя закрила книжку і сердито глипнула на хлопця.

– Поговоримо? Ти вчора так швидко дременула, тільки п'ятки замиготіли, – весело продовжує хлопець.

Ірина відчуває, як на неї починає накочуватися вчорашня бентежна хвиля. Вона збирає волю в кулак і зустрічає погляд хлопця, говорячи до себе: «Тільки не відводь очей, бо програєш, тільки не відводь». Першим здається Ігор. Він уже не так самовпевнено посміхається:

– Не бійся мене, Іринко. Захотілося з тобою погомоніти і лиш.

– Погомоніти і лиш? – іронічно перепитує Ірина.

– Ну, зізнаюсь, можливо, не зовсім. Поряд із такою вродливою дівчиною важко бути стриманим, але я обіцяю…

– Добре. Побачимо.

За бесідою й не зчулися, як на ліс опустилися сутінки.

– Мені час. Бабуся хвилюватиметься.

– Приходь завтра сюди. Я буду чекати, – благально говорить Ігор.

– Може. Не обіцяю, коли буде вільна хвилина, – вдавано невпевнено говорить дівчина, хоча знає, що чекала цього питання, і знає, що таки прийде.

[15] Ворохобив – хвилював, тривожив.

2. Дводушник

Тобі дано і вірити, й кохати.
А що мені? Які такі куші?!
Нелегко, кажуть, жити на дві хати.
А ще нелегше – жить на дві душі!
Ліна Костенко

Після рясних, теплих дощів земля дихає рівно й упевнено. Літо відкриває браму червню, заквітчану жасминовою барвою. Проганяє геть буйний травень, який своїм хмелем споїв юні душі закоханих, порозбивав серця, залишивши по собі і кохання, і руїни.

Вже два тижні, як вони зустрічаються, потай від усього світу. Говорять про всяку всячину. Ірині гарно з Ігорем, спокійно.

Отак сидять собі вкупочці під кущем бузини і гомонять про все на світі. Тільки не поспішає Ірина з любощами, нехай згодом. Має якусь засторогу в серці, ще й для себе незвідану.

Пора іспитів у школі. Мусить отримати гарні оцінки. У них із бабусею немає зайвої копійчини, щоб оплачувати Ірині лінь чи неуцтво. От і доводиться втричі більше вчитися. Лишень оці короткі розмови з Ігорем – мов мед та ліки на душу і тіло.

Ігор бере Іринку за руки. Вона хоче вирвати їх з обіймів, та він міцно тримає.

– Так, спокійно. Не пручайсі. Я ж бачу, як тобі тєжко. Від роботи, напевне, і руки, і ноги терпнуть?

Ірина перестає смикатися. Та й намарна це справа, сили у хлопця огого. Це ж не жарти – хмари в руках тримати на припоні. Тільки ствердно киває головою.

– Закрий очі, Іринко! Не бійсі, – тихо веде хлопець.

Ірина слухняно закриває очі. Вони сидять мовчки одне проти одного. У його руках її рученята. І раптом починає ввижатися, як із його долонь у її перетікає потічком тепло. Воно таке ніжне, мов літнє ранкове сонечко, не пекуче й не спопеляюче. Воно струменіє, впевнено вливаючись із його долонь у її. Перетікає далі, добігає до грудей і там розпускається теплою ніжною квіткою. Пелюстки тої квітки виливають свій нектар у кожну клітинку її тіла, впевнено і наполегливо, без перешкод. Це триває тільки мить і раптово закінчується. Ігор відпустив її руки, але тепло залишилося. Залишилося в ній, натомість втома та біль у руках, ногах, спині кудись зникли, начебто їх не було. Іринка розплющує очі. Ігор турботливо дивиться на неї:

– Як ти, Іринко? Усе гаразд?

– Так, дякую! Що то було? Я ніби стала новою, – здивовано шепочуть уста.

– Тобі вже час. Сонце низенько, спати вкладається, – сумно говорить юнак.

– Що то було? – перепитує Іринка.

– Подарунок тобі, від Гонихмарника.

Іринка повертається зі школи з консультації перед екзаменом. Надворі стоїть сердита й збентежена бабуся. Згорблена важкою працею, худорлява постать, мов знак запитання, нависає над онукою. Біла тканина майже зливається з білим квітом її волосся, яке неслухняними пасмами визирає з-під крила хустини. Обличчя поороване зморшками, дрібненькими, схожими на вусики колосків. Губи вузькі, затиснені в майже пряму лінію. Це означає, що бабуся сердита. Колись блакитні очі вицвіли, але в них стільки життя і тепла, що навіть отой розгніваний вираз обличчя не в силі його затулити.

– Шось трапилося? – полохливо витискує із себе дівчина.

– Трапилосі? Ти смієш мене питати? Шо трапилосі? – тихо, але сердито говорить стара.

У сільської вулиці довгі нашорошені вуха. Зі словами слід бути дуже обачним. Тому мовчки заходять до хати. Ще нічого не знаючи, Іринка вже почуває себе винною. Бабуся без причини ніколи не сердиться.

Орина сідає на лавку і, вказуючи старечою рукою на крісло наказує:

– Сідай там, шоб я могла тебе видіти. Сьогодні наш сусіда Тимко Нечула підгортав картоплю. Точніше, Ігор Сокірко підгортав, вони собі родичі по Сокірковій матері. То ти мені скажи, дівчинойко[16], з якого такого лихо дива[17] вони й нашу підгорнули? Не відала я, шо Тимко такий добрий до нас сердешних. А чи то не в Тимкові діло? Га?

Іра відчуває, як пломениста барва заливає обличчя.

– Ага! То не в Тимкові! Ти шо, голос загубила? – сердито веде стара. – І де то ви, голуб'єта, знюхалисі? І з ким. З тотим покручем. Не мовчи.

Дівчина, опустивши очі додолу, уважно слухає бабусину лайку. Коли бабусин гнів потроху стихає і той брутальний-спопеляючий тон змінюється на більш лагідний, озивається Ірина:

– Бабусю, у нас з Ігорем ніц[18] нема, ніц такого, про шо ви подумали. Він хороший хлопець, мені цікаво з ним. І нічого такого ми собі не дозволяємо, повірте. Він навіть жодного разу не поцілував мене.

Ірина говорить щиро, перестрибуючи з одного на інше, виправдовуючись, аж починає затинатися.

Бабуся підходить до Ірини. Пригортає до себе:

– Всьо-всьо, доста. Дотьомбала[19]. А теперечки слухай мене. Ти знаєш, хто вони, оті Сокірки?

– Гонихмарники, – майже пошепки промовляє Іринка.

– Ти не всьо знаєш, – бабуся вертає назад до лавки і продовжує. – Гонихмарники, донцю, або Градобури, дуже потрібні насправді створіннє, – від того, що бабуня не назвала їх людьми, в Ірини пересихає в роті. – Найстрашніше друге. Усередині тіла одної людини живе дві душі, одна з яких зайда, і не мислю, шо створена Богом. Нема ніц гіршого від роздвоєннє душі. Боронь, Боже, зобачити того другого. Можна до смерти спудитисі[20]. Колись давно люди уклали договір із небом і землею. Бо були такі прадавні непевні часини, коли сили неба й землі боролисі між собою. Люди стали між ними грозовідвідниками і старалисі в мирі та добрі жити з природою, зі світом видимим та невидимим. Жили, понадіючись тіко на себе. Та то було тєжко – безводь вліті, кріпкі морози взимі, прикрі буревії. І ось дехто з людей склав мир між собою і тим другим світом. Як то було направду, ніхто не знає, хіба сам дводушник. Отако вони з'явилисі, мо' не зовсім і точно, але десь так. Люди, у яких живе відразу дві душі – дана Богом при вродженні, правдива душа, і взєта доброхітно[21] від темних чи не темних сил. Світло і його тіні, дитинойко! То світло і його тіні! Та друга душа провадит[22] стихіями – вітром, дощем, ляскавицями, мигунками. Світ, дитинойко, не чорно-білий. То, шо вчора здавалосі добром, легко може стати нині злом, і наоборот тоже буває… До церкви дводушник із легкістю заходить, тіко не хрестиці. Ніхто йому того не боронить. Часи такі. Бог із лозою з неба не злізе. Родина Сокірків – давнійша родина дводушників, майже така давня, як наш ліс. Душа-зайда передаєці по чоловічій лінії з поколіннє в поколіннє. Зла

[16] Дівчинойко – дівчино.

[17] Лихо дива – щось незрозуміле, те, що не пояснюється.

[18] Ніц – нічого.

[19] Дотьомбала – зрозуміла.

[20] Спудитисі – налякатися.

[21] Доброхітно – добровільно.

[22] Провадит – керує.

ніби не роб'ять, бо ж буревії відводят, град чи сильну зливу. І всьо ніби гаразд, коби не… Плата за то – премного дужа[23]. Жінка, яка народжує хлопчика від Гонихмарника, після злогів[24] вмирає. Завше.

– Але ж в Ігоря є мама, – від почутого в Ірини паморочиться в голові.

– То не його мати. Олена – мачуха. Коли батько Ігоря одруживсі з Оленою, у них через дев'ять місяців народиласі Олеся, та то не був хлопчик. Подружжя розбіглосі, і Гонихмарник, Іван, одруживсі вдруге, взявши за дружинойку матір Ігоря, бідову Уляну. Мусив продовжувати рід. Після злогів, як і було знано наперід, Уляна вмерла. Через рік до Івана вернуласі перша жінка… А тепер послухай ше одне. Гонихмарники, вони перемінливі, дитинойко, часто перелюбствують. Вони живляці жагою, хіттю – без неї не годні жити. Гонихмарник висмоктує з жінки всю любов, до крихти, а потім, коли вже не залишаїці ні йоти світла, знаходить другу офіру. Ним правує хіть, но не коханє. Благаю, не закохайсі в нього. Не хочу, шоб давалась мені клєтву, яку не зможеш втримати. Не тре', але пообіцяй, дитинойко, шо кріпко подумаєш. І ше нігди не скидай із себе мого оберега. Чуєш, нігди.

На якусь мить у хаті зависла тиша. Було чути панічне дзижчання мухи, яка попалася в павучі тенета, та розмірені кроки годинника.

– Обіцяю! – говорить ледь чутно Ірина.

Ірина сьогодні не зустрічається з Ігорем. Розповідь бабусі добряче наполохала дівчину. Вночі над селом здіймається сильний вітер. Ірина стривожено прокидається від жалібного завивання. Їй здається, що то хтось тужить, попелисто сквирить[25], а може, то сон чи розмова лісу за вікном.

Вона дотримала слова, даного бабусі. Ірина три тижні не бачилася з Ігорем, лише у снах. Школа – дім – город. Весь її маршрут. Та й Ігор, мабуть, забув думати про Іринку. Бо навіть випадково не зустрічалися. І то на ліпше. Та чому ж так гірко? Чому?

Майже всі шкільні екзамени позаду. Залишився останній, і тому найважчий. Книги і недоречні думки обсіли голову, мов оси мед. Усе в голові переплуталося. Коли прочитає ще хоч один рядочок – направду там, усередині, щось вибухне. Дівчина виходить зі своєї кімнати. Бабуся готує вечерю.

– Ти куди? Корову я прив'язала. Доїти заранє. Господи, дитинойко, ти часами не заслабла[26]? – стривожено говорить старенька.

– Не знаю. Перевчилася, напевно. Іду провітрю голову. Нічого вже туди не лізе, як не пхай, – кволо белькоче Ірина.

– Ой, так-так, піди, прогуляйсі. А я тобі трав запарю помічних. Та далеко не ходи. Вечоріє.

– Я на пару хвилин, – Ірина виходить із хати. А ще кажуть, що розумова праця не втомлює.

Через тин чути, як лаються сусіди. Тимко знову припхався додому п'яний, мов ціп, і заходився наводити в господі лад.

– Шлях би наглий трахвив тебе і всю твою родинойку, – волає знавіснілий чоловічий голос.

То так вже заведено у них. Раз у місяць, у день зарплати, Тимко так розговляється[27]. А Тимчиха нікде[28] не змовчить, от слово за слово – і лайка. Тут голову не провітриш. Ще гірше

---

[23] Премного дужа – непомірно висока.

[24] Злогів – пологів.

[25] Попелисто сквирить – тужить.

[26] Заслабла – захворіла.

[27] Розговляється – споживає скоромну їжу в перший день після посту; у даному випадку жартівливе, означає ласувати чим-небудь після довгої перерви, тут: пити спиртне.

[28] Нікде – ніколи.

стає від того лементу. А що, як гайнути до лісу? Далеко не заходити, скраєчку є повалена сосна, ще з позаминулого року лежить. Ніхто чомусь не приймає її. Усі вже звикли – влітку сонце голову напече, то гайда до лісу й перепочинь під старезними яворами, всівшись на поваленій сосні.

У лісі перегукуються пташки, така ж метушня, як у людей ввечері, перед сном-відпочинком. Іра сідає поверх сосни і заплющує очі, стараючись прогнати з голови всі думки про завтрашній іспит і про Ігоря. Вона слухає ліс, розчиняється в ньому. Поступово та важкість, яка була такою нестерпною, втікає з голови. «Так набагато ліпше, – думає дівчина, – тепер можна й до книг вертати». Ірина відкриває очі, щоб ще раз увібрати в себе всю силу лісу, і кам'яніє. Перед нею стоїть злий і насуплений Ігор, схрестивши на грудях свої міцні руки. Вона не чула, як він підійшов. Страх перед невідворотністю стискає груди. Ірина нарешті майже впевнила себе, що таки зуміє з часом забути хлопця. Ігор стоїть надто близько, не вдасться їй прошмигнути повз нього і дременути додому, подалі від себе.

– Дай Боже щастє! – надто голосно говорить хлопець, чітко викарбовуючи кожне слово.

Іра розгублено блимає очима. І враз ядуча злість гадиною заповзає в серце. Що він собі мислить? Хто вона йому чи він їй? А ніхто, тільки односельчани і все, навіть не сусіди.

– Дай Боже й тобі, коли не жартуєш! – зухвало відповідає Ірина.

Дівчина встає з дерева, маючи намір піти.

Її голова заледве дістає до його плеча, і вона мусить стояти із закинутою назад головою, щоб дивитися йому в очі. «Нехай не думає, що я боюся його», – пропікає скроні думка. Його перехрещені руки майже зачіпають її підборіддя, але ні вона, ні він на це не зважають. Ігор першим відводить погляд. Ірина, користуючись його розгубленістю, вирішує дременути від гріха подалі. Та хлопець миттєво реагує на її маневр і хапає дівчину за руку. Ірина розуміє – пручатися марно. Він сильніший, та й злити хлопця не варто.

– Я через тебе втратив голову, розум, сон. Чуєш? Не мовчи, – люто шарпає він її за руку, й Ірині видається, що якщо нічого йому не відповість, то він відірве її.

І вона чинить те, про що потім пожалкує, краще б він відірвав руку. Дівчина робить крок у бік хлопця, притуляється своєю щокою до його грудей і починає плакати. Їй стає жаль себе, його, бабусі, свого кохання.

Такого Ігор не чекав. Він не може заспокоїти Іринку. Злий на себе за надто різкі слова, за свою грубість, він говорить, говорить. Говорить, називаючи її русалкою і метеликом, зіронькою вечірньою й вранішньою росинкою, лілеєю пахучою й ромашкою польовою. Берізонькою ніжною і сонечком ясним, голубонькою сизокрилою і джерельцем цілющим, волошкою житньою і весною квітучою, мавкою співучою і веселиком любим, мигункою мерехтливою і літавицею звабливою.

Та Ірина не може спинитися. Вона не плакала вже багато років, останній раз на роковини після маминих похорон, коли дотямила[29], що лишилася на білому світі сама-саміська, і цей світ зовсім не добрий до неї. Він розгублено бере її обличчя у свої долоні і починає цілувати кожну сльозинку, яка викочується з її очей, кожну росинку, що заплуталася у її віях, і раптом їхні уста зустрічаються…

Це був не просто перший поцілунок. Це була чаша життя і смерті, водночас із живою та мертвою водою. Ірина літала попід хмарами й володіла стихіями, владарювала світом. Вона ходила землею, зазираючи в очі щастю, кладучи йому до ніг любисток та м'яту, сонце та зорі. Солодкі теплі губи, мов сунички на лісовій галявині, а ти п'єш, п'єш благодатний мед шалу і не можеш зупинитися.

[29] Дотямила – зрозуміла.

Вони сидять мовчки на поваленому дереві. Вона, обхопивши його руками, притулила голову до грудей хлопця і слухає рівномірне калатання його великого серця, а він ніжно гладить її русяве волосся і шепоче:

– Кохана, кохана, кохана.

Екзамени позаду, позаду і випускний. Ірина крадькома від бабусі й усього світу бігає в ліс до Ігоря.

Вони йдуть лісом. Сьогодні Ігор пообіцяв Ірині справжній дарунок і довго вмовляв, поки вона не погодилася вийти з хати після опівночі. Нічний ліс нічим не схожий на денний: інші звуки, інші барви, навіть запахи інші. Ірина тулиться до Ігоря. Страшнувато, хоча коханий впевнено пояснює кожен звук: це сич загукав, це трепета[30] лякливо труситься, це сосни гіллям одна об одну буцаються, сперечаються, це їжак спросоння бурчить… Вони заходять на галявину, ту саму, на якій Ірина вперше побачила Гонихмарника.

Ігор випускає Ірину руку. Виходить на середину галявини, залитої місячним сяйвом. Знімає із себе весь одяг і стає красивим й жахливим водночас, сильним та небезпечним. Ірина не може промовити й слова.

Хлопець підносить догори руки і починає щось бурмотіти, набираючи в мелодиці певного темпу. Слова звучать із такою силою, що, здається, Ірина бачить, як вони матеріалізуються і долітають до адресатів. Того відчуття легкості, якого надавало словам денне світло, коли вона побачила вперше Гонихмарника за роботою, немає. Повітря навколо починає згущуватися і стає в'язким на дотик, навіть дихати важко. Ірина відчуває, що у неї тремтять коліна, і краплина здорового глузду волає в голові: «Втікай! Поки не пізно! Благаю, втікай». Ірина ж продовжує стояти незворушно, не знаючи, чим це все закінчиться.

Зорі у небі туманіють, місяць гасне, мов свічка, і темрява стає просто надглибокою, і тільки тонюсінькі яскраві ниточки в руках Гонихмарника показують відстань між небом та землею. Насуплено здаля гуркоче грім, наче невдоволений тим, що його потурбували. Ірина слухає незрозумілі слова Гонихмарника. Він розмовляє мовою вітру, дощу, хмар, блискавок та грому, він наказує, і стихії підкоряються йому, наче баскі коні вправному вершнику.

Хмари ходять по колу навколо галявини, а він стоїть у центрі і підстьобує їх ззаду блискучим батіжком, щоб не збивалися з ритму. У нього все під контролем, найменшенька краплина дощу не наважиться впасти додолу без його дозволу. Він – велет неба, володар хмар.

– Іринко, не хочеш потримати на повідку небо? – мов грім, лунає запитання.

«Звичайно, ні!» – підказує здоровий глузд, а уста наперекір промовляють:

– Хочу!

– Тоді роздягайся! Знімай із себе все до нитки, навіть натільний хрестик!

Ірина боязко і нервово починає роздягатися. Темінь приховує її встидливість[31] від Ігоря, хоча видається Ірині, що Гонихмарник може в темряві бачити ліпше, аніж вона вдень. Руки тремтять, ноги підкошуються. Ще мить, і вона втратить свідомість. Дівчина заганяє всю силу волі в кулак і тремтячими руками знімає із шиї натільний хрестик та кладе його до кишені куртки, туго закриваючи її блискавкою, щоб не загубився. На шиї залишається висіти бабусин оберіг. Про нього Гонихмарник нічого не казав, отже, можна зоставити. Ірина несміло, шпортаючись, підходить до хлопця. Ігор чує її важке дихання:

– Не бійся, Іринко! Вставай переді мною, спиною до мене, – Ірина слухняно виконує накази юнака. – А тепер підніми руки вгору. Так, молодець.

[30] Трепета – осика.

[31] Встидливість – сором'язливість.

І він вкладає їй у руки тонюсіньку, напнуту, мов тятива лука, срібну ниточку. І тільки тепер Іринка розгледіла, що у Гонихмарника в кожній руці не по одній нитці, а по цілому жмуту. Іринка міцно чіпляється за ту нитку і думає лише про одне: тільки б не відпустити, тільки б не відпустити… І враз відчуває, як її рука зливається з ниткою, стає її частинкою, її сутністю.

У кожну клітиночку тіла вливається якась несамовита прадавня необ'їжджена енергія. І вона починає бачити речі по-іншому, не по-людськи. У темряві дівчина ладна розгледіти кожний листочок на дереві, кожну травинку під ногами, вона розуміє, про що гомонять верби з тополями, про що кричить сич на дубі, про що мовчать риби у воді, за ким ридає бджілка, що ночує сьогодні не у вулику, а в квітці, кого боїться їжачок під старим дубом. А у високості їй підкоряється найменша краплинка води, захована в хмарі, і вона ладна поклястися, що розрізняє кожну з них. Почуття ейфорії, могутності, незбагненої радості чи то стихії входять у її тіло, впиваються в нього, рвуть на шматки. Але болю чи агонії немає. Є тільки велика насолода, до цього часу незвідана і така нестерпно жадана. Ірина незчувається, як від млості починає стогнати, відчуваючи вогкість у себе між ногами.

Вона всемогутня і найщасливіша, вона частинка неба, вона – небо, заповнене зорями, планетами, пусткою, вона владарює, і їй скоряються, п'є жагу з темних долонь ночі і не може напитися. До цього моменту вона не жила й ось тільки тепер починає. І тоді випадково вона випускає срібну нитку і таке бажане марево розвіюється. Вона знову звичайна поліська дівчина-сирота. Гонихмарник вправно на льоту ловить випущену нитку й нахиляється над Іринкою, дістаючи її. Іринка відчуває, як щось тверде й сильне, пульсуючи, впивається в неї. І раптом стає байдужим весь світ – її майбутнє, хвора бабуся, поговір чи навіть смерть. Є тільки він і вона. А решта? Хай летить під три чорти. Іра знає, якщо зараз вона віддасться йому, то знову зможе відчути той шал всемогутності і ту вогкість у себе між ногами, тільки то буде навіть ліпше, то буде в його обіймах, в обіймах коханого. Ігор також відчуває це і випускає в небо всі нитки, хапаючи з шаленством Ірину. Він огортає її собою, цілує шию, груди. Зачіпає вологими губами оберіг…

І раптом між ними вдаряє яскравим світлом блискавка. Тільки б'є вона не згори, а знизу.

Вириває́ться на волю жахливий крик пораненого звіра. Ірину та Ігоря відкидає в різні боки. Ірина навіженими очима дивиться перед собою. Хмарки порозбігалися в небі, у сяйві місяця простора й насторожена галявина. Вона не розуміє, що то було і чому вони досі живі. Раптом із трави навпроти щось підводиться. Істота з двома личинами. Один вродливий, добрий, схожий на її Ігоря, інший – страшний, зморщений, знавіснілий, огидний, мов вивертень із самого пекла. Ні, це не її Ігор. Це дводушник. Гонихмарник, Градобур. Ірина бачить, як почвара стоїть, ледве тримаючись на ногах, а все її тіло корчиться й здригається від болю. Певна, при денному світлі картина була б ще мерзеннішою. Огида, страх, нажаханість. Ірина побожно хреститься. Бабуся попереджала – від побаченого можна вмерти. Спотворене обличчя, оскал зубів і знавіснілі очі…

– Я просив тебе зняти все з тіла! – ледве витискає по букві із себе Ігор. – Просив.

– Я з-з-з-з-няла, – затинаючись, відповідає дівчина.

– Тоді що це нас так вдарило? – стогнучи, промовляє потвора.

Ірина встає на рівні ноги. Руки й ноги цілі, ані подряпини:

– Мене не вдарило.

– Шо у тебе на шиї? Кажеш, все зняла? – сичить по-зміїному істота.

Ірина, здається, відчуває в його словах не тільки жахливу лють, а й ненависть. Де ж дівся її Ігор, добрий, ніжний, закоханий?

– То тільки бабусин оберіг – сила землі! – не знаючи чому, виправдовується перелякана дівчина.

Вона торкається до свого оберега рукою і тільки тепер відчуває, що той пульсує, мов жива істота.

– Ха-ха-ха! Стара карга знову мене надурила, – страшна істота, яка живе в Ігореві, починає корчитися від сміху і від болю водночас. – Та прокляття вас наздожене, чуєш, дівчинойко! Вся твоя родина проклята, одна з вас таки буде моєю. Моєю. Тобі не втекти від мене!

Морок огортає Іру. Моторошно стає від цього сміху. Вона хапає свій одяг і панічно, зачіпаючи гілля кущів, роздряпуючи об колючу ожину та терен руки, ноги, через чагарник, кропиву й бур'яни летить у бік села. Знає, що він не стане її наздоганяти, бо скалічений, бо й сам її боїться чи того, що висить у неї на шиї. Дводушник, дводушник, дводушник… Вона нажахано закидає свій одяг у вікно, потім сама туди перекочується, замкнувши вікно на всі защіпки.

3. Кривий танець

Ми кривого танцю йдемо, йдемо,
Ми в нім кінця не знайдемо.
Ані кінця, ані ладу, ладу,
Не впізнати, котра ззаду.
Українська гаївка

Місяць Ірина не бачила Ігоря. Замість жаху й образи в серці поселився смуток. Сумувала, тужила за Ігорем і торопіла від помислів про те, що не може перестати думати про нього. Від бабусиних коліжанок-пустомель дізналася, що кріпко занедужав хлопець. Ногу зламав й обличчя попік. Лишенько та й годі. Місяць у селі немає дощу, і селяни ніяк його не допросяться. А тиждень тому до них приходив батько Ігоря. Пошепталися про щось на подвір'ї з бабусею, бабуся дала йому різного зілля, мазі від опіків, живокіст, настояний на купальській росі. Ірина не питала бабусю, чому він приходив. Боялася, що та почне розпитувати. До такої розмови не готова, швидше розгублена. Бабуся не випитувала, бо, здавалося, знала більше, ніж сама Ірина. Тож продовжували грати в мовчанку.

У неділю Ірина пішла в поле, назбирала улюблених маминих волошок. Так казала бабуся, сама цього не пам'ятала. Волошки Іринка понесла на цвинтар, батькам.

Сільський цвинтар зі всіх боків обтиканий плакучими вербами. Бабуся говорила, що верба – то символ розлуки. Тож біля жодної сільської господи того дерева не зобачиш. А навколо цвинтаря ті плаксиві, завжди сумні дерева направду говорили про розлуку, опускаючи журно під ноги свої руки-віти, схилившись у вічному смутку.

Минула центральний вхід, крокуючи до бокового. Між дерев'яними, кам'яними й залізними хрестами бовваніла чиясь постать. Вона, обійнявши руками хрест, стояла майже незворушно. До вух Ірини долинало гірке схлипування. Підійшла доволі близько, розгледіла нехитрий геометричний орнамент на чоловічій сорочці і раптом зачудовано зупинилася. То був Іван Сокірко, батько Ігоря. Та не це приголомшило Іринку. Він пригортав до себе хрест на маминій могилі. Ірина ошелешено дивилася, як від ридання в чоловіка труситься спина.

– Я досі тебе кохаю, Яринко! За все пробач мені. За смерть твого Павлуші, за твою смерть пробач мені! Я не міг противитися йому… – решта слів потонула в надто голосному калатанні дівочого серця.

Ірина заховалася за кущем калини, що ріс неподалік. Чекала, поки старший Сокірко не піде геть.

Запізніле каяття. Стільки років минуло, не забулося. До всього того болю, котрий ятрив її душу, шматував кохання на клаптики, додалася ще одна ноша. Не ліс, не зима, не хвороба забрали батьків. Уже сама себе не розуміє. Може, Ігор не винен, він раб того, хто живе у ньому? Але ж його батько – він вбив її маму і татка чи дозволив це зробити. Що, зрештою, одне і те ж. Усе так заплуталося, мов на старих волинських рушниках. Не добереш, де початок стежки, а де її кінець. Кривий танець життя, кривий танець.

Ірина, як і мріяла, вступила в педагогічний на заочний, без проблем. Коли бабуся запитувала, чому на заочний, то збрехала:

– На стаціонар не добрала одного балу, тож запропонували заочну форму навчання, а через рік, якщо будуть відмінні оцінки та бажання, переведуть на стаціонар.

Бабусю цілком задовільнила така відповідь. У сільській школі в молодших класах відкривалася вакансія. Світлана Павлівна збиралася в декретну відпустку, тому Ірина з радістю прийняла пропозицію директора підмінити її тимчасово на роботі.

Настав серпень. Гаряче сонце і повітря, задуха й надто теплі ночі.

У селі нарешті добудували нову школу і, як завжди, у новобудовах потрібно було дещо переробляти, лагодити, фарбувати, щоб встигнути до першого вересня. Прибиральницям допомагали вчителі, а чи навпаки – прибиральниці допомагали вчителям доводити до ладу власні класи. Ірина отримала нові парти і розставляла у класі разом із прибиральницею тіткою Катею. Це була повновида, доволі жвава молодиця. Про таких у селі казали – «кров із молоком». Здоров'ям і породою аж яснiла. Незмінна хімічна завивка на голові. Здавалося, дмухнеш – і полетять світло-русяві кучерики-парасольки. Маленькі швидкі карі очі, глибоко посаджені, трішки наївна посмішка на губах – обеззброювали. Не зважаючи на свої об'ємисті форми, була доволі жвавою. Тітка Катя – відоме в селі базікало, хоча і добродушне. Це швидше звичка багато говорити, аніж злий умисел. От і зараз вона переповідала натхненно Ірині різні сільські небилиці. А оскільки Ірина була неабияким слухачем, просто мовчала, то тітку аж розпирало від надлишку інформації.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.